



LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN



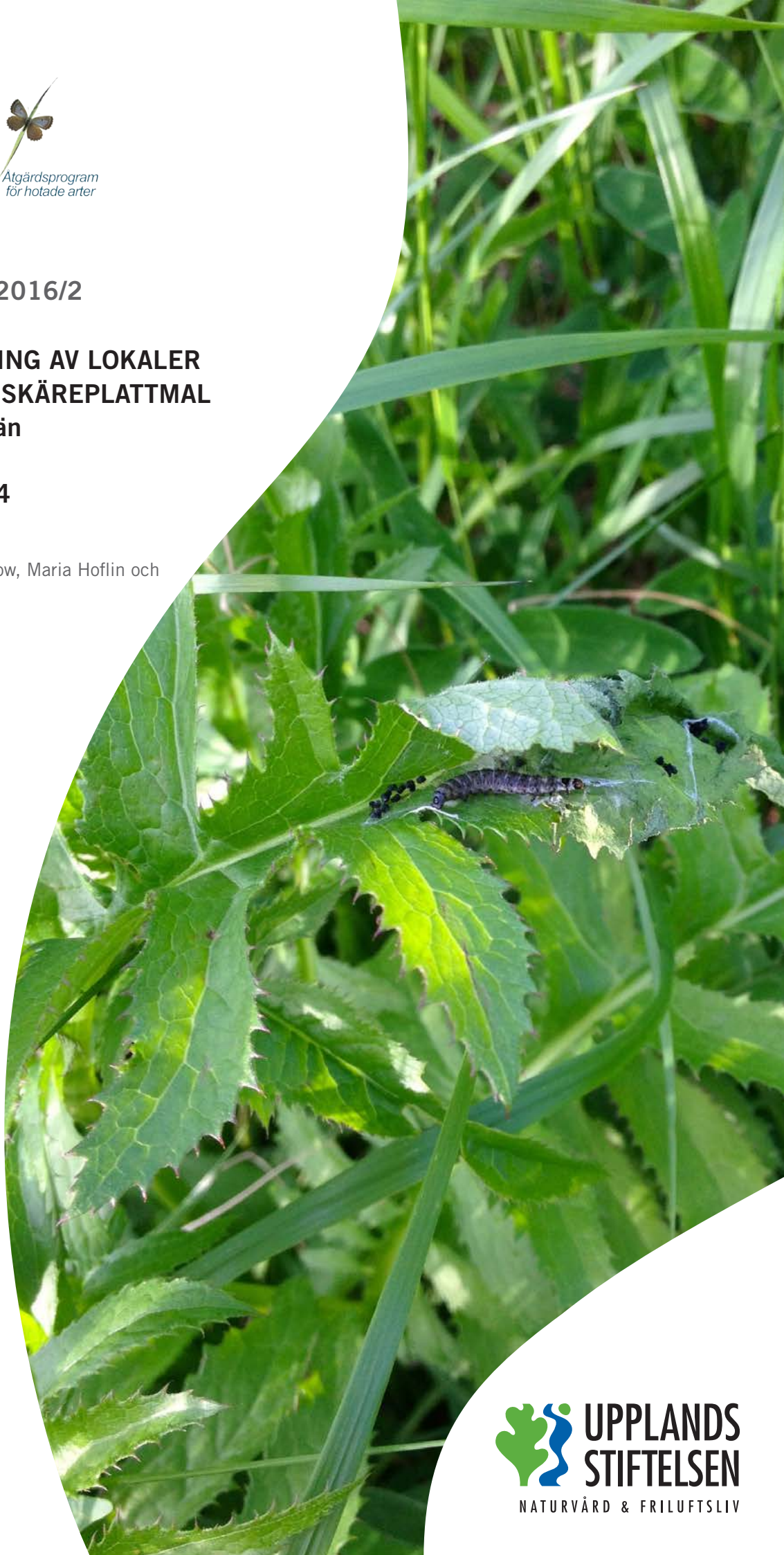
Åtgärdsprogram
för hotade arter

RAPPORT 2016/2

**BESKRIVNING AV LOKALER
MED ÄNGSSKÄREPLATTMAL
i Uppsala län**

2006–2014

Jasmine Stavenow, Maria Hoflin och
Pär Eriksson



INNEHÅLL

Inledning och bakgrund	3
Ängsskäreplattmalen i Uppsala län	3
Ängsskäreplattmalens ekologi och skötselkrav	4
Inventeringsmetodik	4
Sammanfattning av skötselåtgärder och uppföljning 2014	4
Nya lokaler i Heby och västra Uppsala kommun 2014	5
Resultat	6
Erfarenheter, slutsatser och rekommendationer	7
Beskrivning av utpekade lokaler med ängsskäreplattmal i Uppsala län	10
Heby kommun	11
Uppsala kommun	25
Östhammars kommun	50
Tierps kommun	61
Refesenser	86
Bilaga 1 Lista över lokalernas prioritet för åtgärder 2015–2018	88
Bilaga 2 Lokalöversikt besökta lokaler 2014 och ängsskärens status	89
Bilaga 3 Översiktstabell lokaler	90

FÖRFATTARE

Jasmine Stavenow, Maria Hoflin och Pär Eriksson

FOTO FRAM- OCH BAKSIDA

Framsida: Larv av ängsskäreplattmal. Foto: Jasmine Stavenow. Baksida: Ängsskäreplattmal på ängsskära. Foto: Jan-Olov Björklund.

KARTOR

Pers Stolpe

Kartmaterial © Lantmäteriet 2014

PRODUKTION OCH LAYOUT

Upplandsstiftelsen

KONTAKT UPPLANDSSTIFTELSEN

Telefon 018-611 62 71

Hemsida www.upplandsstiftelsen.se

© Upplandsstiftelsen 2016

Denna rapport har producerats i samverkan med Länsstyrelsen i Uppsala län och finansierats av Upplandsstiftelsen, samt via Naturvårdsverkets åtgärdsprogrammedel.

INLEDNING OCH BAKGRUND

Arbetet med ängsskäreplattmal har främst bedrivits under 2006–2014 i Uppsala län. I denna rapport sammanställs arbetet med inventeringar och skötselåtgärder för ängsskäreplattmal och dess värdväxt ängsskära. Syftet med rapporten är ge en samlad överblick av de åtgärder som utförts till och med 2014, då tidigare rapporter utgjort inventeringsrapporter eller årsredovisningar av specifika åtgärder. Under året (2014) har även en uppföljning i fält utförts av flera lokalers status gällande plattmalen och ängsskära, för att utvärdera tidigare skötselinsatser och bedöma kommande åtgärdsbehov. En prioriteringslista har även sammanställts över lokalernas åtgärdsbehov. Rapporten innehåller beskrivningar av de lokaler där skötselplaner tagits fram eller åtgärder utförts, och lokalerna listas kommunvis.

Större delen av arbetet med inventeringar, sköselförslag och åtgärder har utförts av Upplandsstiftelsen på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län inom Åtgärdsprogrammet för hotade arter. Arbetet har finansierats av Upplandsstiftelsen, Världsnaturfonden WWF, samt av Naturvårdsverkets åtgärdsprogramsmedel. Restaurering och skötsel av lokalerna har till viss del finansierats även genom Landsbygdsprogrammets investeringsstöd och miljöstöd. Åtgärdsprogrammet fastställdes under 2008 och pågick en första period till 2012. Det är nu förlängt till och med 2019.

ÄNGSSKÄREPLATTMALEN I UPPSALA LÄN

Arten påträffades som ny för landet 1966 vid Enköpings Näs. Därefter dröjde det ända till mitten av 1980-talet innan arten återfanns i denna del av Sverige, då vid Väsby hage ute på Munsö i Stockholms län. År 1991 besökte Ingemar Frycklund flertalet historiskt kända ängsskärelokaler runt Uppsala och fann fjärilen vid Vreta udd, Kallås, Jonslund och Siggefora kraftledning. Arten finns ännu kvar på dessa lokaler. Han fann detta år även larver vid Rörken (Sjödyn), vid Toran nära Dalbyviken, samt från tre lokaler vid Vittullsberg, men från dessa lokaler är arten numera utgången. Vid Grönviken fann han larver på två dellokaler 1992, men arten tycks numera vara försvunnen även därifrån. Vid Mellantorp fanns arten fram till 2001. Inom Upplandsstiftelsens inventeringar efter Roslagskusten påträffades fjärilen vid Grönsinka Kallrigafjärden 1997, samt vid Bondskäret på Hällnåshalvön 2001.

Under 2006-2007 gjordes en omfattande inventering av ängsskärelokaler i Uppsala län, då 97 lokaler besöktes. De nyfunna lokalerna för ängsskäreplattmal som hittades under dessa inventeringar är Svanvik och Backgården i Enköpings kommun, Tenabadet, Vittinge och Tjälbo i Heby kommun, samt Degerängen, Rossholm, Göksnära, Böle, Österängen och Lingnära i Tierps kommun. Under 2013 hittades även flera nya lokaler för ängsskära i västra delen av Uppsala kommun och då lokalerna besöktes under larvperioden 2014 hittades ytterligare 6 nya lokaler för ängsskäreplattmal. Översiktskarta på sida 10 visar fynd av ängsskäreplattmalen i Uppsala län.



Ängsskäreplattmal på ängsskära.
Foto: Jan-Olov Björklund

ÄNGSSKÄREPLATTMALENS EKOLOGI OCH SKÖTSELKRAV

Ängsskäreplattmalen är en fjäril inom microlepidoptera (småfjärilar) och tillhör familjen plattmalar, som det finns 57 arter av i Sverige. Den är ca 20 mm lång och vingarna är gul-bruna som grundfärg. På framvingens centrala del finns två svarta punkter och längst in mot vingbasen ytterligare en punkt. I den yttre delen av vingen är vingribborna alltid svartpudrade. Kroppen är till färgen svart eller svartbrun med bruna teckningar på huvudet.

Ängsskäreplattmalens larver lever i ett bladrör av ängsskära (*Serratula tinctoria*) i maj- juni. Utvecklingstiden för larven varierar beroende på försommarens väderlek. En tidig varm vår följd av en mycket kylig period kan orsaka hög dödlighet bland larverna. Förpuppning sker i förnaskiktet runt månadsskiftet juni-juli. Fjärilens flygtid infaller från första veckan av juli, varefter fjärilar har observerats fram till och med slutet av augusti. Huvudflygtiden tycks dock infalla från sista veckan i juli till första veckan i augusti. Fjärilen som är aktiv under dygnets mörka timmar kan ses nära värdväxten, ofta sittande i blomställningen, men lockas även till UV-ljus. Övervintringen sker sannolikt i äggstadiet.

Spridning över längre avstånd sker endast som fullbildad fjäril. Plattmalar är som grupp betraktade kända för att snabbt kunna söka upp och etablera sig i nyetablerade populationer av sina värdväxter. Enstaka individer som fångats på lampa till synes långt från sin värdväxt antyder att så även är fallet med ängsskäreplattmalen.

INVENTERINGSMETODIK

Inventering av ängsskäreplattmal har i första hand utförts genom att leta larver under försommaren. Man bör då kunna skilja på larver av några andra arter som utnyttjar ängsskära som värdväxt. För att hitta den fullbildade fjärilen under högsommaren har hävning och lampfångst med kvicksilverlampor som utsänder ultraviolett ljus mot en vit duk använts. Lokaluppgifter för ängsskäran (*Serratula tinctoria*) har i första hand hämtats in från de fynd som gjorts i projektet Upplands flora och ArtDatabanken. Noggrannheten i de uppgifter som finns varierar och har ibland varit otillräcklig för att hitta fram till lokalen för detta syfte. Dessutom finns det inga uppgifter om hur många individer som hittats på varje enskild lokal, vilket gör det hela mer komplicerat.

SAMMANFATTNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER OCH UPPFÖLJNING 2014

I denna rapport sammanställs arbetet som utförts på lokaler med ängsskäreplattmal i Uppsala från 2006 till 2014. Ängsskäreplattmal och/eller ängsskära har inventerats samt skötsel förslag har tagits fram för samtliga lokaler som beskrivs i rapporten. Engångsåtgärder som röjning av igenväxningsträd och sly, och/eller grässlätter

har utförts på 10 lokaler. Mer omfattande restaureringar och införande av slätter eller bete (med sent betesläpp) har utförts på 6 lokaler. En uppföljning har gjorts under året (2014) av några av de lokaler där skötselåtgärder utförts. Ängsskärens och fjärilens status har dokumenterats.

Flera skötselinsatser i form av röjning och slätter har utförts på Heby-lokalerna Tenabadet, Tjälbo och Vittinge. Insatserna har gett positiva resultat och under inventeringen 2014 kunde rikligt med både ängsskära och ängsskäreplattman observeras på de nämnda lokalerna. Upplandsstiftelsen har etablerat en god kontakt med flera berörda markägare. När det gäller Tenabadet har diskussioner förts med kommun och markägare om eventuellt skydd av lokalen genom reservatsbildning. För närvarande står Upplandsstiftelsen för skötseln av området som är slätter och röjningar.

Även på Hällnäslokalerna har det utförts en hel del skötselåtgärder. Bland annat har slyröjning och utglesning av trädskiktet utförts av Upplandsstiftelsen på lokalerna Göksnåre, Böle, Degerängen, och Österänge. Mer omfattande restaureringar har skett vid lokalerna Lingnåre, Rossholm och Flottskärs gård. Sent bete har använts och används som skötselåtgärd vid Rossholm, Göksnåre och Flottskärs gård, och slätter utförs på lokalen på Lingnåre. Uppföljning har gjorts på flera av Hällnäslokalerna under 2014. Utbredningen av ängsskära och antal exemplar av ängsskäreplattmalen har ökat på de lokaler där restaserings- och skötselåtgärder pågår.

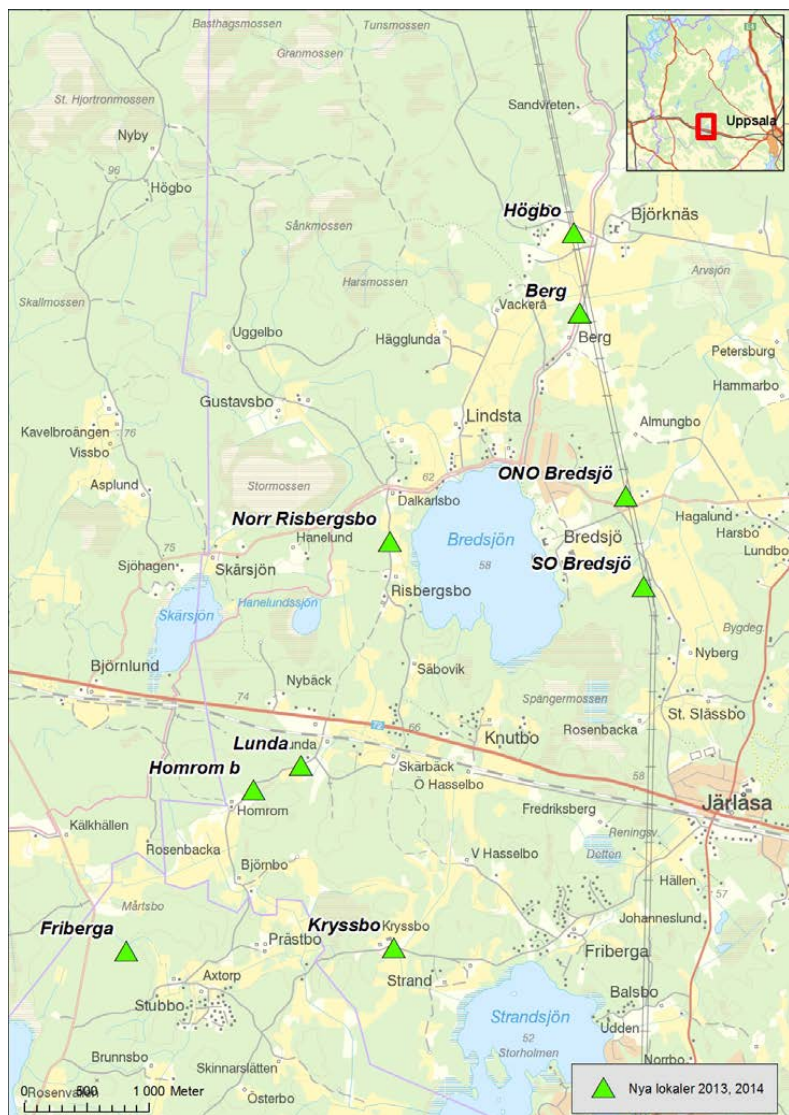
Vid Mellantorp i Länna-trakten där fjärilen inte setts på flera år återinplanterades arten senast år 2010. Flera förändringar har skett på inhägnaden i beteshagen där ängsskäran finns. Under inventeringen 2014 hittades exemplar av ängsskära, dock ej inne på lokalen då växtplatsen, som tidigare varit inhägnad från bete, möjligtvis blivit nedbetad.

Sommaren 2013 utfördes en inventering av möjliga ängsskärelokaler av Pär Eriksson i Järlåsa-trakten. Under inventeringen hittades flertalet hittills okända lokaler där ängsskära påträffades. Under 2014 inventerades dessa efter ängsskäreplattmal. Inventeringen gav ett mycket lyckat resultat, då flera av de nya lokalerna visade sig inneha rikliga bestånd av både ängsskära och ängsskäreplattmal. (se rubriken "Nya lokaler i Heby och västra Uppsala kommun").

NYA LOKALER I HEBY OCH VÄSTRA UPPSALA KOMMUN 2014

Under sensommaren 2013 utfördes en inventering av Pär Eriksson i Järlåsa-trakten i syfte att närmare kartlägga potentiella lokaler för ängsskära och ängsvädd (Eriksson, 2013). Den ekonomiska kartan över området från 1950-talet jämfördes med aktuella flygbilder, med målsättningen att hitta potentiella lokaler för de eftersökta växterna. Ett 20-tal tänkbara objekt togs fram på detta sätt, varav 15 besöktes under juli månad 2013. Ytterligare områden tillkom i samband med fältarbetet som till stor del genomfördes på cykel. Samtliga fynd av ängsskära noterades..

Genom inventeringen upptäcktes flertalet hittills okända växtplatser för ängsskära. Inom undersökningsområdet hittades totalt nio nya lokaler för ängsskära varav de flesta var små och belägna i kantzoner och marginalmarker i jordbrukslandskapet. Fyra av lokalerna var belägna i, eller i direkt anslutning till, den kraft-



Figur 1: Lokalöversikt över de nya lokaler som inventerats 2013 och 2014.

rapporten finns de totalt tio nya ängsskärelokaler beskrivna och inventeringsresultaten presenterade. I många av de nya lokalerna hittades mycket rikliga bestånd av både ängsskära och ängsskäreplattmal. De nya lokalerna där ängsskära hittades är de som i rapporten benämns som Friberga, Högbo, Berg, ONO Bredsjö, SO Bredsjö, Norr Risbergsbo, Lunda, Homrom b, Kryssbo samt Nordmyran i Tärnsjö.

RESULTAT

Det fleråriga arbetet med inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal i Uppsala län visar att ängsskäran och plattmalen fortsätter att gå tillbaka i regionen. Ytterligare inventeringar har gjort att nya lokaler har påträffats. Förr hade ängsskäran sina flesta växtplatser i slätterängar, medan den idag uppträder som en typisk brynväxt som främst förekommer i gränsen mellan traditionellt hävdad mark och skogsmark. Under arbetet 2006–2008 upptäcktes att mer än en halvering av den kända populationen skett under en så kort tid som 15 år. Förlusten av växtlokaler visade sig vara nästan lika stor, 45% (ÅGP Ängsskäreplattmal). Igenväxning och

ledningsgata och Natura 2000-område som hyser både ängsskäreplattmal och väddnät-fjäril längre norrut. Under sommaren 2013 upptäcktes det att även Nordmyran i Tärnsjö i västra Uppsala kommun har ett rikt bestånd av ängsskära.

Undersökningen visade att den stora ledningsgatan från Siggefora är av stort värde som spridningskorridor och växtlokal. Flera stickprov gjordes i ledningsgatan söderut men inga intressanta växtlokaler utöver de redovisade hittades. Vidare är vägkanter en viktig miljö för ängsskäran och skötseln av dessa är av stor betydelse för arten.

Då så pass många nya ängsskärelokaler hittades under inventeringen kan man ana att det kan finnas ett mörkertal i hur många lokaler som finns för både ängsskära och ängsskäreplattmal i områdena. Fler undersökningar och inventeringar av nya växtlokaler av samma typ som gjordes 2013 vore att önska för att få större klarhet i ängsskäreplattmalens och värdväxtens utbredning.

Under sommaren 2014 gjordes en uppföljning av växtplatsinventeringen från 2013. De tidigare okända lokalerna besöktes och en inventering av ängsskäreplattmal i larvstadiet gjordes. Inventeringen gav ett mycket lyckat resultat då många av de nya lokalerna visade sig ha mycket rikliga bestånd av både ängsskära och ängsskäreplattmal. I den här

igenplantering som följd av ändrade brukningsformer är en viktig orsak till denna utveckling. Detta har även lett till att ängsskåran listats som "Nära hotad" (NT) i ArtDatabankens reviderade rödlista från år 2015. Ängsskåra är en beteskänslig art som minskar och försvinner på intensivt betade marker. Å andra sidan tål den inte för stark igenväxning, utan försvinner med tiden om vegetationen blir alltför sluten (ArtDatabanken 2010).

Under inventeringsarbetet 2013 och 2014 hittades flera hittills okända lokaler med både ängsskåra och ängsskåreplattmal. Resultatet är mycket positivt för de båda hotade arterna och kan betyda att fler växtplatser finns än vad som hittills är känt. Skötselåtgärder behöver även tas på de nya lokalerna för att säkerställa och upprätthålla lokalernas bestånd av både ängsskåra och ängsskåreplattmal.

Dock sker det en generell fortsatt förlust av kända växtlokaler för ängsskåra runt om i länet. Individuella svaga populationer av ängsskåreplattmal signalerar att alla befintliga lokaler har högsta prioritet i det fortsatta arbetet. Uppföljande inventeringar och åtgärder behövs inte bara vid de lokaler som har svaga bestånd utan även där populationerna är mer livskraftiga för att upprätthålla växtlokalernas status.

ERFARENHETER, SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

Erfarenheter från bland annat år 2013 och 2014 visar att det går med ganska små insatser att finna nya lokaler. För att eftersöka nya lokaler på ett effektivt sätt rekommenderas förstudier av gamla Ekonomiska kartan från 1950-talet, som jämförs med nya flygbilder. Växten ängsskåra inventeras först då arbetet kan utföras när den blommar och på så vis är lätt att finna. Året därpå kan fjärilen inventeras i juni då larver eftersöks eller längre fram med hjälp av pannlampa där flygande fjärilar kan konstateras på värdväxten.

Många lokaler är mycket små och belägna på marker som idag inte har någon särskild skötsel ur ekonomisk synvinkel. De kan därför lätt försvinna genom att växtplatser används exempelvis som upplag för grus, timmer eller material från dikesrensningar. Exploatering i form av bebyggelse kan också vara ett potentiellt hot då många lokaler ofta ligger i bryn och kantmiljöer mot åkermark eller vägar. Av den anledningen är det viktigt att markägare, byggexploatörer, kommuner m fl kontaktas så att "onödiga" konflikter kan undvikas.

Skötsel krävs ofta i någon form på lokalerna, då värdväxten försvinner vid för stark igenväxning och beskuggning. Bete, om det bedrivs i normal omfattning från tidig säsong, är vanligen för hårt. Plantor betas hårt och i en betesfälla blommar få ängsskåror, dessutom kan säkert larver komma att ätas upp vid bete under larvperioden. Men tramp och markstörning av olika slag gynnar värdväxten som därmed kan nyetablera sig. Sent extensivt bete har visat sig fungera bra för både ängsskåreplattmalen och värdväxten.

Slätter efter fjärlilens flygtid, från början av september, har tillämpats på flera lokaler och tycks vara gynnsam skötsel för arten. Slätter är lättare att styra och bedöms som bästa skötselmetoden, men kan vara kostsam särskilt för större lokaler. Skötsel vart annat år eller med flera års mellanrum kan vara bra men har inte testats. För mindre lokaler med inte alltför frodig gräsväxt kan återkommande

slyröjningar vara lämpligast skötsel. Skötsel försök gällande slåtter bör genomföras. Erfarenheter från Järlåsa-trakten indikerar att fjärilen inte försvinner trots att värdväxten slås när den blommar. Det är kanske inte helt nödvändigt att lokalerna slås så sent som man kanske kan tro?

Då flera nya lokaler hittats under senare år och många äldre lokaler inte har återinventerats sedan länge bör ytterligare inventeringar genomföras i vissa regioner av länet. Följande prioritering föreslås:

Uppsala-trakten

I Uppsala-trakten finns idag inga uppgifter om att arten finns kvar på sina gamla lokaler. Detta bör undersökas.

Mälaren

Arten har funnits på flera lokaler i Enköping liksom i angränsande delar av Stockholms län. Flera lokaler bör undersökas i Enköping och Håbo.

Järlåsa-Heby

En fortsättning på inventeringarna som nu genomförts 2013-14 bör göras för att utröna om fler lokaler kan finnas i detta mosaiklandskap.

Tierp

Det finns många lokaler på Hållnähalsvön med ängsskära. Alla har inte inventerats på plattmalen. Detta bör göras.

SLUTORD

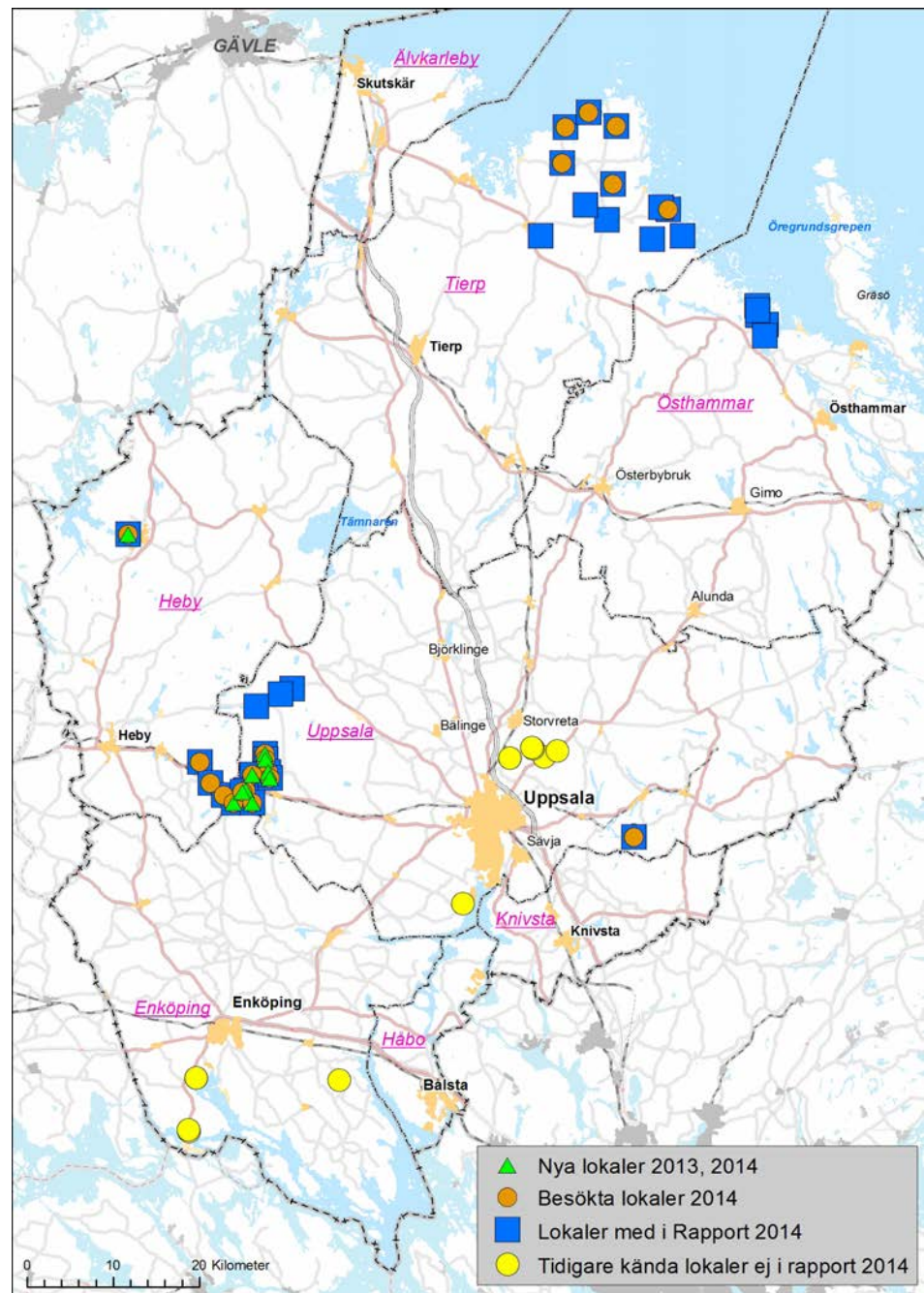
Arbetet med projektledning och rapportering under 2006-2014 har utförts av Pär Eriksson, Frida Hermanson och Maria Hoflin. Arbetet med inventering, skötsel förslag och åtgärder för ängsskäreplattmal har utförts av Jan-Olov Björklund, Jasmine Stavenow, Nina Söderström och Hanna Pernler. Kartbearbetning har gjorts av Per Stolpe, Upplandsstiftelsen.

Arbetet med skötsel förslag och åtgärder har skett på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län inom Åtgärdsprogram för hotade arter som finansieras av Naturvårdsverkets åtgärdsprogramsmedel.



Ängsskära är en viktig resurs för många olika fjärilsarter.
Foto: Jan-Olov Björklund

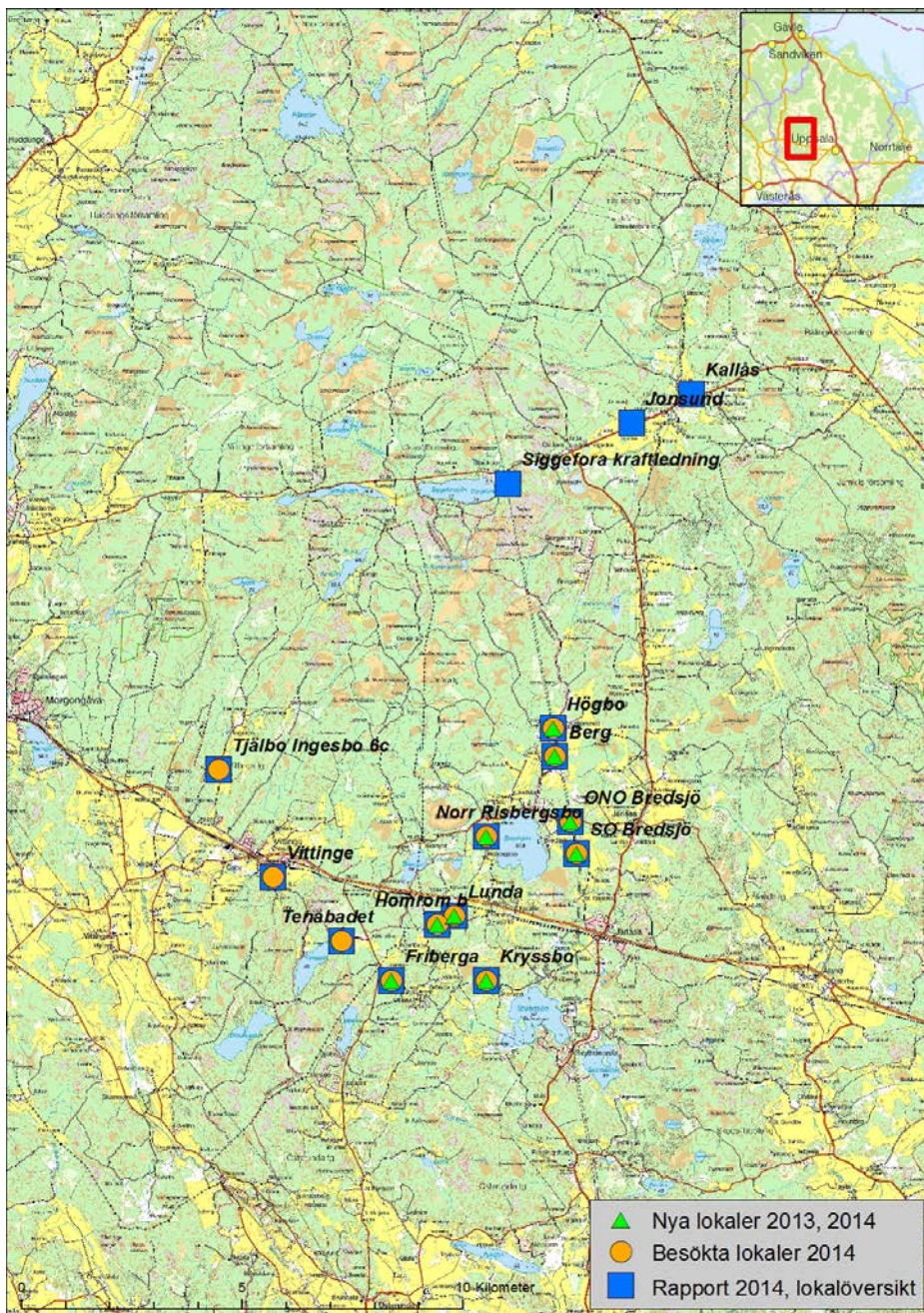
BESKRIVNING AV UTPEKADE LOKALER MED ÄNGSSKÄREPLATTMAL I UPPSALA LÄN



Figur 2: Lokalöversikt över aktuella ängsskäre och ängsskäreplattmallslokaler i Uppsala län.

HEBY KOMMUN

I Heby kommun så finns det fyra växtplatser för ängsskära som är beskrivna nedan: Tenabadet, Friberga, Vittinge och Tjälbo-Ingesbo. Under inventeringen 2014 hittades rikligt med både ängsskära och ängsskäreplattmal på lokalerna Vittinge och Tjälbo-Ingesbo. På den nya ängsskärelokalen Friberga (som upptäcktes 2013) hittades en larv av ängsskäreplattmal och ett 50-tal plantor. Flera skötselätgärder har skett vid Tenabadet och även där hittades ängsskäreplattmalen, dock inte i några stora bestånd. Nedan följer en närmre redogörelse för respektive lokal där även de utförda och tilltänkta skötselätgärderna beskrivs.



Figur 3 Lokalöversikt över lokaler i Heby kommun.

TENABADET

Inventering:	2006, 2009, 2010, 2014
Prioritering:	1
Koordinater:	X 6641444 Y1572093
Markägare:	Uppsala Akademiförvaltning



Figur 4: Lokalöversikt Tenabadet.

Tenabadet är en mycket begränsad lokal vid Tenasjön sydost om Vittinge.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Området har genomsökts vid flera tillfällen under sommaren 2009 och 2010. Som en följd av röjningar och återupptagen slåtter har ytterligare enstaka ängsskära förutom den redan kända vid nordöstra delen av Tenasjön, delokal A, påträffats i område D och E. Ängsskäreplattmalen verkar alltså ha svarat bra på den röjning som gjordes vintern 2008. Sommaren 2009 påträffades fem larver samt en nykläckt hona och 2010 kunde ett tiotal bladrollar med larver noteras.

Under inventeringen 2010 noterades även flera andra intressanta arter i området. Flera exemplar av den sällsynta väddnätfjärilen

Euphydryas aurinia (VU) kunde ses flyga över partier med ängsvädd som är larvens värdväxt. Hela 17 larvkolonier påträffades sedan under inventeringen i september 2010. Andra intressanta dagfjärilar som påträffades under 2010 var:

Violettkantad guldvinge *Lycaena bipphoe* (NT)

Liten bastardsvärmare *Zygaena viciae* (NT)

Makaonfjäril *Papilio machaon*

Under inventeringen sommaren 2014 kunde rikligt med exemplar av ängsskäran hittas i delokal A. Ängsskäreplattmalen kunde observeras i fyra bladrollar på lokalen.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

Sedan ängsskäreplattmalen upptäcktes vid Tenabadet 2006 har flera åtgärder för att främja arten och dess värdväxt utförts. Utöver slåtter av ca 1ha i område C, har röjning och gallring av främst tall och björk genomförts i delområde D och E. I den norra delen av område C som ska slås har sly röjts bort och riset bränts. I område

A där ängsskäreplattmalen förekommer skedde en uthuggning av framförallt asp under hösten-vintern 2008–2009. I princip alla aspar, björkar och buskar togs bort. Asparna höggs med höga stubbar för att undvika ett omfattande slyuppslag. Under sommaren 2009 besöktes dellokalen och det noterades att ängsskärebeståndet svarat bra på röjningen som gjordes. Under samma år fortsatte röjningen på lokalen och röjningen på buskar och träd på plana ytor och i diken är i princip färdig.

Under hösten 2010 gjordes ett fältbesök i området tillsammans med Uppsala Akademiförvaltning där områdets fortsatta förvaltning och behovet av skydd diskuterades. Ett möte med Anders Larsson/Heby kommun hölls också med samma tema.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Framtida åtgärder som behövs för dellokal A är framförallt att ta bort uppkommande sly. Vid planer på att slått mindre ytor måste ytterligare städning på ris göras. Det är även möjligt att utöka restaureringsytan söderut, genom att hugga ännu mer asp och björk. På västra sidan om brukningsvägen kan ”stranden” huggas på nästan alla träd och buskar. Enstaka grövre tallar och björkar och videbuskar bör sparas. En mindre röjning påbörjades 2008, men för att ge resultat krävs en relativt stor insats. Några få plantor med ängsskära finns i den högstammiga skogskanten. Utglesning av träd samt punktinsatser med röjsåg med slätterklinga bör kunna få i gång ängsskärepopulationen.

Dellokal B, badplatsen, är i dagsläget inte aktuell för några ytterligare röjningåtgärder. Däremot är det aktuellt att ordna en stig och spång med pilar som hänvisar till områdets slätteräng (område C).

Dellokal C består av övergivna åkrar eller slätterängar som fått växa igen men som numera restaurerats och slås. Floran är dock ganska rik med bl. a. ängsvädd, prästkrage och andra ängsväxter, vilket tyder på att någon konstgödsling inte förekommit på många år. Busk- och trädskiktet bör glesas ut så att ängen i norr får bättre kontakt med den ”gamla” slätterängen (område C). Konnektiviteten skulle också



Lokalen Tenabadet (dellokal A)
sommaren 2014. Foto: Jasmine

kunna främjas om buskar och träd hölls borta mellan område C och E.

Nyuppkommen slyvegetation bör röjas bort och stubbar kapas ned. De tills nyligen öppna markerna i område D och E skulle kunna bli prunkande ängar med en rik flora om man fortsatte att gallra ut träd och fick i gång ängsslätter. Antingen med traktorslätterbalk, men de första åren bör man vara försiktig då det finns en hel del stubbar efter röjningen. En variant är i stället att trampa igenom partier som är fria från stubbar och slå dessa med motormanuell slätterbalk de första åren. Vartefter som stubbarna bekämpas kan slatterytorna utökas för att i ett senare skede möjligen kunna slås med traktordriven slätterbalk.

De stora ängsartade partierna skulle kunna bli ett bra studieobjekt om de sås in med ängsskära. Dels för att lära om ängsskärens etableringsförmåga, men även för att studera ängsskäreplattmalens spridningspotential. Insatserna för att skapa en artrik ängsmiljö skulle öka värdet för det rörliga friluftslivet genom närheten till Upplandsleden och Tenabadet.

Uppföljning

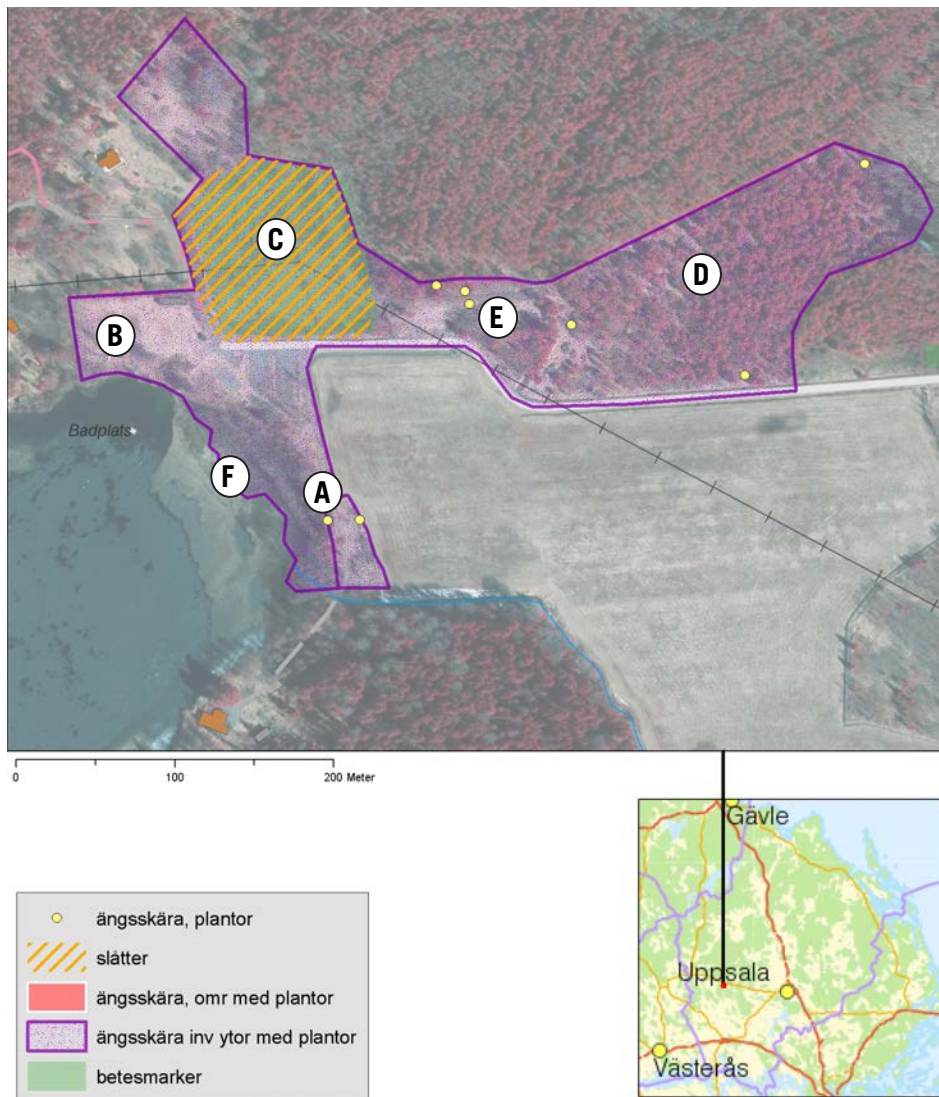
Fortsatt slybekämpning bör göras. Slätter bör utföras efter att ängsskären gått i frö, dvs. i september. Större fläckar med ängsskära kan lämpligen lämnas.

Efter inventeringen 2014 kan det dock konstateras att ingen akut åtgärd behöver tas vid växtplatsen. På längre sikt kan det behövas aspröjning närmast åkern.



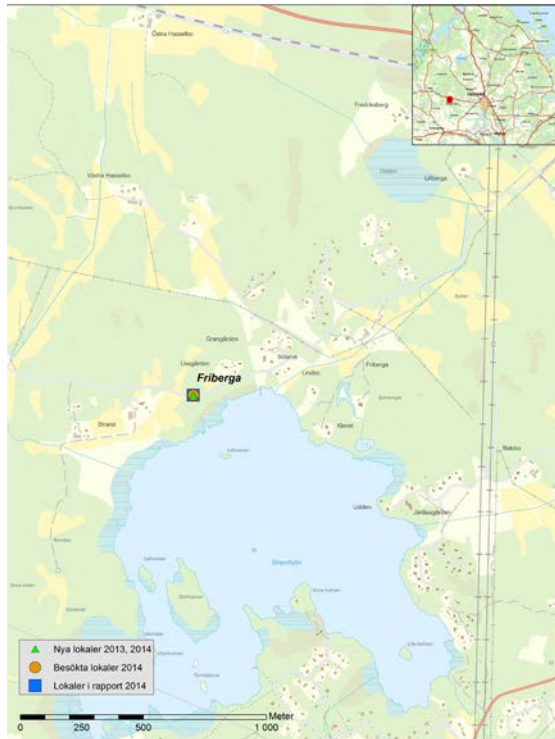
Räfsning efter slätter vid Tenabadet (dellokal C). Foto: Pär Eriksson

Figur 5: Karta med skötselområden och yta för slätter.



FRIBERGA

Inventering:	2013, 2014
Prioritering:	1
Koordinater:	X6640400 Y1576216
Markägare:	Torstuna Häradssällmanning



Figur 6: Lokalöversikt Friberga.

Denna lokal är en av de lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Lokalen består av vägkanter och igenväxande bryn, ca 0,7 ha. Lokalen börjar vid en vägkant och dike och fortsätter längs en ljusare passage bredvid ett skogsbryn mot en åker.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

2013 hittades ett 50-tal blommande exemplar. Under inventeringen 2014 hittades ett liknande antal av ängsskära som året innan. Ju närmre åkern vid lokalen man kom, desto ljusare blev det och desto fler individer hittades. Närmre åkern kunde plantorna även konstateras vara större och grövre. På en av dessa grövre plantor hittades en enstaka stor ängsskäreplattmal i en bladrulle år 2014.

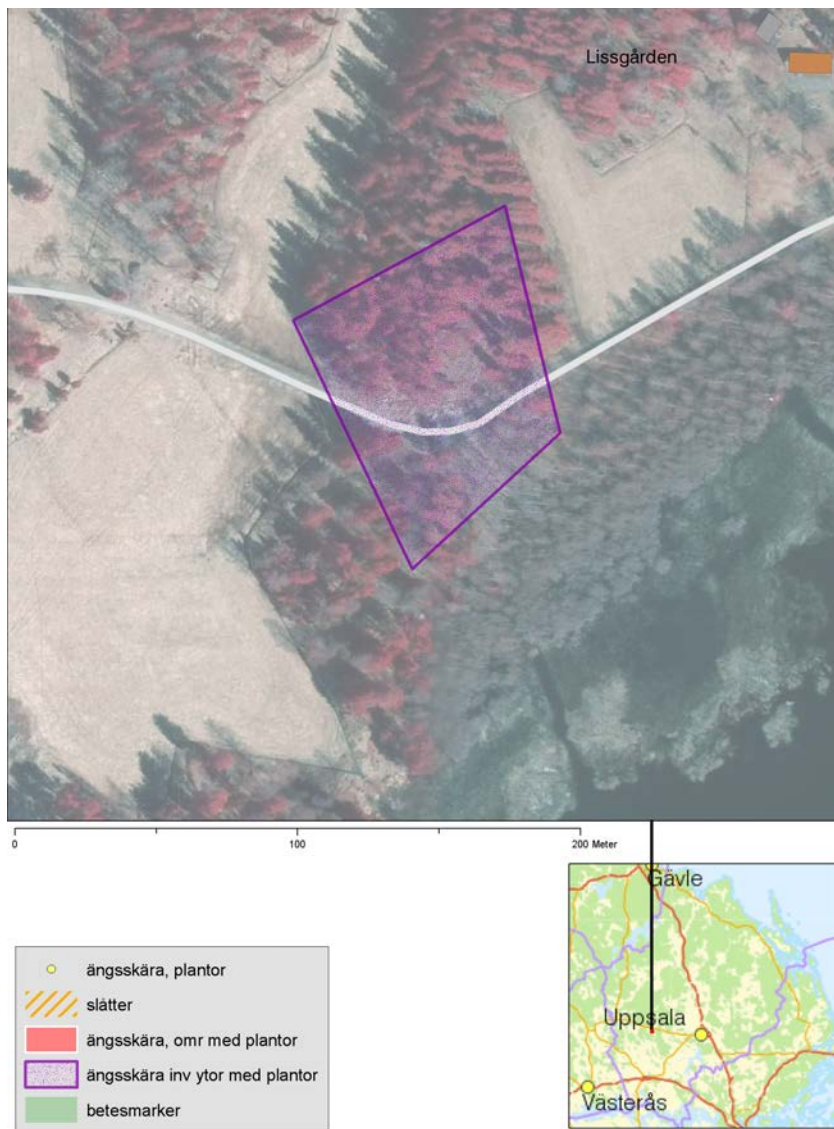
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Åtgärd på lokalen kan vara att se till att passagen mot åkern hålls fri från att växa igen av granföryngringar och buskage. Røjning av brynet skulle också vara positivt. Markägarkontakter bör tas för att informera om fjärlen och dess krav.

Uppföljning

Uppföljande inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske återkommande.

Figur 7: Karta med inventerade ytor.

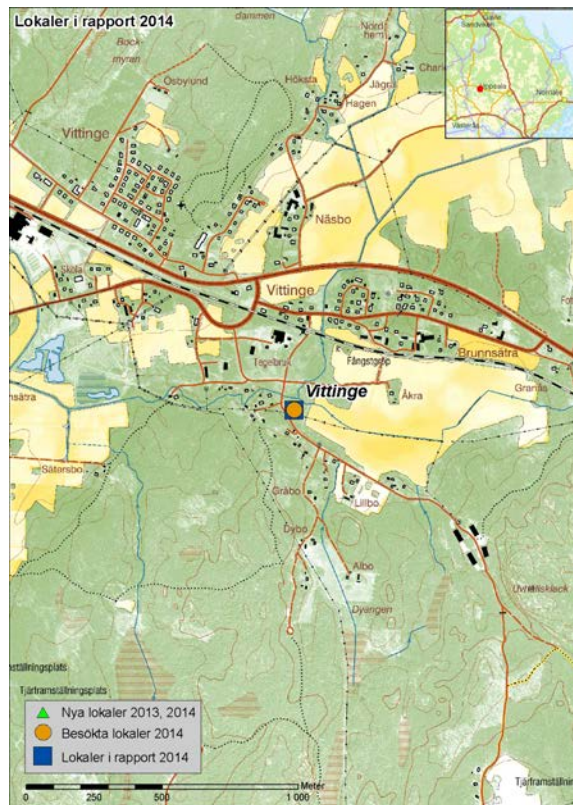


Växtplatsen som vätter mot åkern vid Friberga. Foto: Jasmine Stavenow



VITTINGE

Inventering:	2007, 2014
Prioritering:	1
Koordinater:	X6642891 Y1570550
Markägare:	Domarbo skog AB



Figur 8: Lokalöversikt Vittinge.

Lokalen Vittinge ligger strax söder om tegelbruket i Vittinge. Lokalen är liten och isolerad i förhållande till andra kända ängsskärelokaler. Området är en gammal hagmark under igenväxning. I söder går en kraftledning i riktning öster-väster och under den har marken hållits öppen, medan marken i norr är ordentligt igenväxt. Träden närmast bäckravinerna håller ihop marken och förhindrar erosion, men ut från trädgården har det vuxit upp en hög, tät mur av sly och unga träd. Slyet har även spridit sig längre ut i den gamla hagmarken. Det växer mycket och högt gräs, så risken för skadlig ansamling av förna är stor.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Vid inventering 2010 kunde det konstateras att ängsskäreplattmalen finns kvar på lokalen men med en

mycket liten population. Under inventeringen 2014 hittades rikligt med ängsskära, stora och grova exemplar. Dessutom återfanns gott och väl över tio ängsskäreplattmal larver, ibland flera larver per planta. Det kan alltså konstateras att populationen av ängsskäreplattmalen har stärkts på lokalen sedan inventeringen 2010, samt att åtgärderna gett resultat. Inget nytt etableringsområde hittades på andra sidan vägen vid lokalen. Troligtvis är det för mörkt, samt brist på den typiska slåttermarken.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

Den kända förekomsten av ängsskära i den tidigare betade hagmarken har varit mycket trängd grund av uppväxande aspsly och höga gräs. Under 2010 genomfördes röjning och efterföljande slåtter i området.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

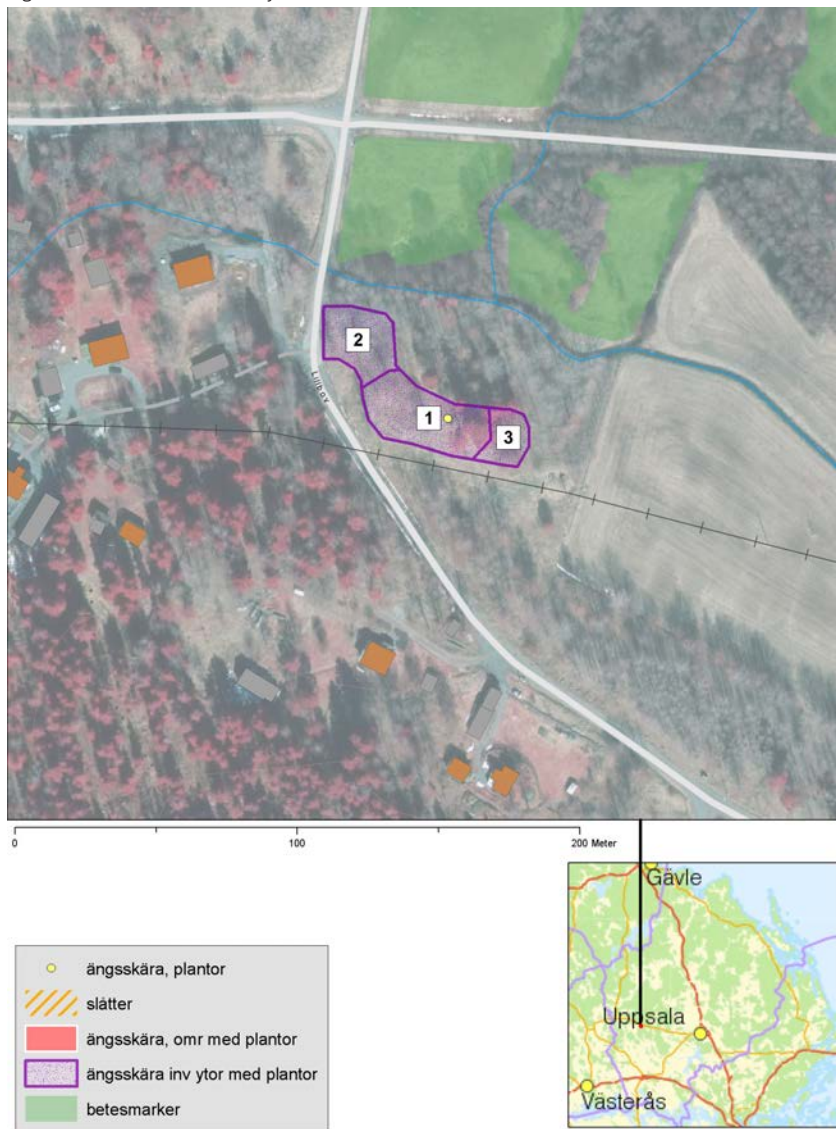
Efter den första restaureringsinsatsen som nu är genomförd behövs någon form av kontinuerlig hävd för att gynna ängsskäran. I ett första skede skulle slåtter efter fjärlens flygtid i början av augusti vara den bästa hävdmetoden. Man bör dock lämna

alla blommande plantor så att fröspridningen främjas. Därefter bör det genomföras slybekämpning och slåtter vart annat år.

Uppföljning

Uppföljande inventering av larver och ängsskära bör ske för att säkerställa lokalens status.

Figur 9: Karta med inventerade ytor.

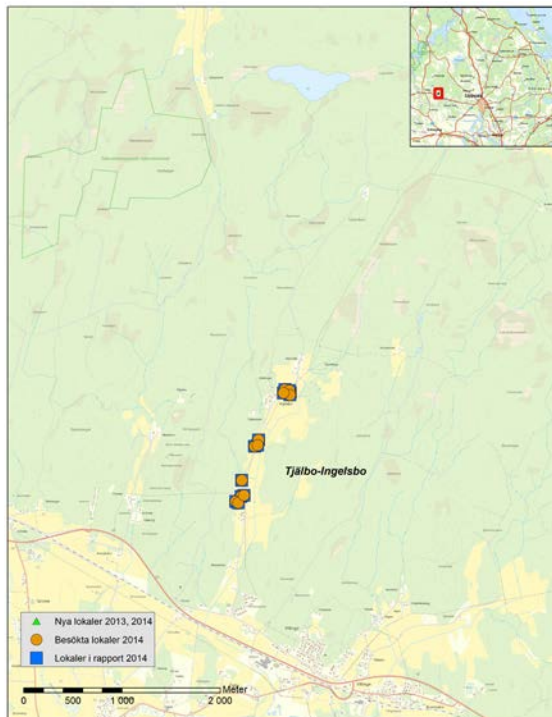


Överblick över lokalen Vittinge 2014.
Foto: Jasmine Stavenow



TJÄLBO-INGESBO

Inventering:	2007, 2014
Prioritering:	1
Koordinater:	X6645323 Y1569310
Markägare:	Privata



Figur 10: Lokalöversikt Tjälbo-Ingesbo.

Lokalen är uppdelad i flera dellokaler och ligger strax nordväst om Vittinge. Området utgörs av rika torrängsartade vägkanter, övergivna betesmarker, mindre kraftledningsgator och blandskogsbryn. Under 2010, 2011 och 2014 har röjning av sly och slätter genomförts på dellokalerna. Se under respektive dellokal för vidare beskrivning.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Denna lokal hyser i dag en av länets rikligaste kända förekomster av ängsskära. Ängsskäran växer fläckvis på båda sidor av den gamla grusvägen hela sträckan från Tjälbo upp till Ingesbo. I juni 2009 hittades rikligt med bladrullar som innehöll kraftiga livfulla larver. Arten förekom över hela området och populationen är därmed mycket viktig för artens

överlevnad i trakten. Statusen riskerar dock snabbt att försämrans vid upphörd hävd och pågående igenväxning. Under inventeringen 2014 rikligt med både larver i bladrullar samt ängsskära över i stort sett hela lokalen. Rikligaste fynden av ängsskäreplattmalen gjordes vid dellokalerna 1, 5 samt 6. I dessa dellokaler hittades över tio larver inrullade i bladrullar.

Dellokal 1 består av gammal naturbetesmark med stora spärrkroniga björkar, enar, gran och en del gamla tallar. Höga gräs, såsom berggrör och liknande håller på att tränga ut ängsskäran som ännu finns spridd i hagen. De rikligaste ängsskära-bestånden på denna dellokal finns utmed byvägen och i den södra åkerkanten.

Dellokal 2 består av fläckt parti under kraftledningsgata, förtätade åkerholmar. Fläckvis ganska rikligt med ängsskära, men aspsly och höga gräs invaderar framför allt kraftledningsgatan. Åkerholmarna har vuxit igen med framför allt gran. Gamla taggrådrullar visar på att området betats för en tid sedan.

Växtplatsen vid dellokal 3 är ett torrängsartat parti i vägkanten ut mot åker. Rikligt med ängsskära finns, men högt gräs börjar invadera.

Dellokal 4 är en åkerholme där en hel del ängsskära finns, placerad mitt ute i en åker. Ängsskäran växer sedan fläckvis i skogsbrynet ned mot åkern hela vägen upp till dellokal 5.

På dellokal 5 så växer det rikligt med ängsskära längs bägge sidorna av vägen. I den södra delen växer den i en slänt upp mot kraftledningen. Även på krönet under kraftledningen finns en del plantor, men där konkurrerar höga gräs. Glesa högstammiga björkar utgör inget problem, men smågranar bör plockas bort innan de skuggar alltför mycket. Upp på krönet vid parkeringsficka växer det rikligt med ängsskära på båda sidor av vägen. Ett ängsartat parti på västra sidan håller på att växa igen med gran och småbjörkar. Ytan är ca. 15 x 50 m. På östra sidan av vägen växer rikligt med ängsskära ner mot åkerkanten, längre upp finns ett slyuppslag som bör hållas efter. Ängsskärans växer sedan spridd men mera enstaka i skogsbrynet ända upp till den gamla gården norrut.

På dellokal 6 så finns det rikligt med ängsskära i anslutning till vägen och under kraftledningen. Tät slyvegetation med framför allt asp håller tillsammans med höga gräs kommer sannolikt på sikt att tränga ut ängsskärans på dellokalen.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

På dellokal 1 vid Tjälbo-Ingesbo så skedde senaste skötselåtgärderna sensommaren 2014. Då röjdes framförallt granföryngringar och sly vid lokalen. I kommentarer från tillfället noteras att ytterligare ett antal 20-åriga granar skulle behöva tas bort för att gynna de ängsskäror som etablerat sig något västerut i dellokalen.

På dellokal 2 så är det framförallt asp och gran som måste röjas. Delområdet skulle kunna betas tillsammans med delområde 1. Går det inte att få till något bete finns möjligheten att slå av de öppnare partierna med motormanuell slätterbalk. På den 3e dellokalen så röjdes under 2014 gammal förna och ris där det fanns mycket ängsskära. Enligt kommentarer från sköseltilfället 2013 bör ett större område inom lokalen röjas på hallonbuskar och gamla röjningsrester.

På dellokal 5 så röjdes det under våren 2010 en hel del granar och björkar. Under sommaren 2011 bedrevs slätter på samma ställe. Under 2013 gjordes ingen röjning på dellokalen då det inte fanns varken sly eller gammal förna att slå. 2014 så slättrades ytan runt den 5e dellokalen.

År 2010 så röjdes det en hel del asp i dellokal 6. Även slyröjning och slätter genomfördes då liksom att flerstammig björk togs ned. Dock så behövs vidare slätter samt röjning inom området.



Dellokalen 6d och 6e i Tjälbo-Ingesbo. Foto: Jasmine Stavenow



Översta bilden visar den frodiga dellokalen 6a och nedanför ses åkerholmen vid Tjälbo-Ingesbo som är dellokal 4. Foto: Jasmine Stavenow

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

På dellokal 1 behöver gran avverkas. Kontakt har tagits med markägaren som är positiv till åtgärden. På dellokal 3 så behövs en åtgärd i form utav en sen slåtter efter blomningen. Större ängsskärebestånd bör sparas för att främja fröspridning. Kontakt med brukaren bör tas för att ge information om dessa hotade arter så att besprutning och konstgödsling genomförs med tillräckligt säkerhetsavstånd.

En del uppkommen gran och björk bör tas bort på åkerholmen som är dellokal 4. Ängsskären växer sedan fläckvis i skogsbrynet ned mot åkern hela vägen upp till dellokal 5. Punktinsatser med bortröjning av sly och en del skuggande träd bör utföras efter hela sträckan.

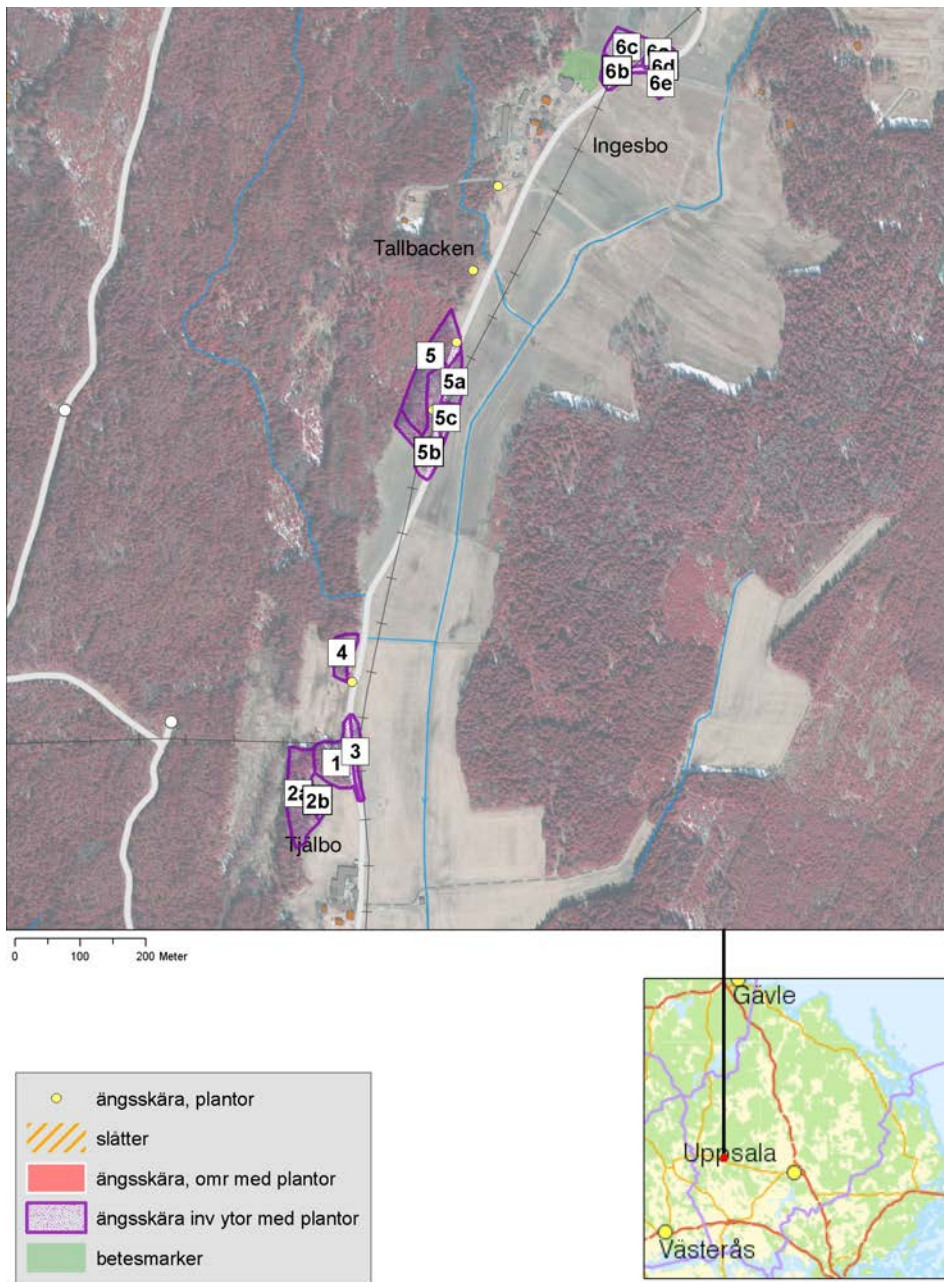
I dellokal 5 så är det en del smågranar i den södra delen som behöver tas bort. Det gamla ängsartade partiet på krönets västra sida samt sly på östra sidan röjs bort. Ytorna är lämpliga att slås med motormanuell slåtterbalk. Punktinsatser med bortröjning av sly och en del skuggande träd bör utföras efter hela sträckan upp mot gården. På östra sidan ned mot åkern skulle röjning av asp behövas.

I dellokal 6 så behövs det röjning av sly, framförallt asp, samt punktinsatser med röjsåg med slåtterklinga eller häckaggregat behövs för att hålla tillbaka den aggressiva vegetationen.

Uppföljning

Uppföljande inventering av larver behöver göras.

Figur 11: Karta med inventerade ytor och delområden.



NORDMYRAN I TÄRNSJÖ

Inventering: 2013, 2014
Prioritering: 1
Koordinater: X6671803 Y1560978
Markägare: Förvaltas av Uppsala stift



Figur 12: Lokalöversikt Nordmyran.

man börjat öppna upp lövskogen. Ängspartiet som är mycket litet (0,2 ha) bör slåttas sent.

Uppföljning

Uppföljande inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske för att säkerställa statusen.

Vid Nordmyran i Tärnsjö hittades rikligt med ängsskära och ängsskäreplattmal. Foto: Jasmine Stavenow

Nordmyran i Tärnsjö är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Detta är en stor lokal med goda möjligheter till spridning längs myren.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Under inventeringen 2014 hittades massvis av ängsskära invid stigen intill myren, på den sidan av spången där fågeltornet inte är. Över 100 exemplar av ängsskära hittades, där de flesta var stora och frodiga individer. Gott och väl över 10 larver av ängsskäreplattmal hittades.

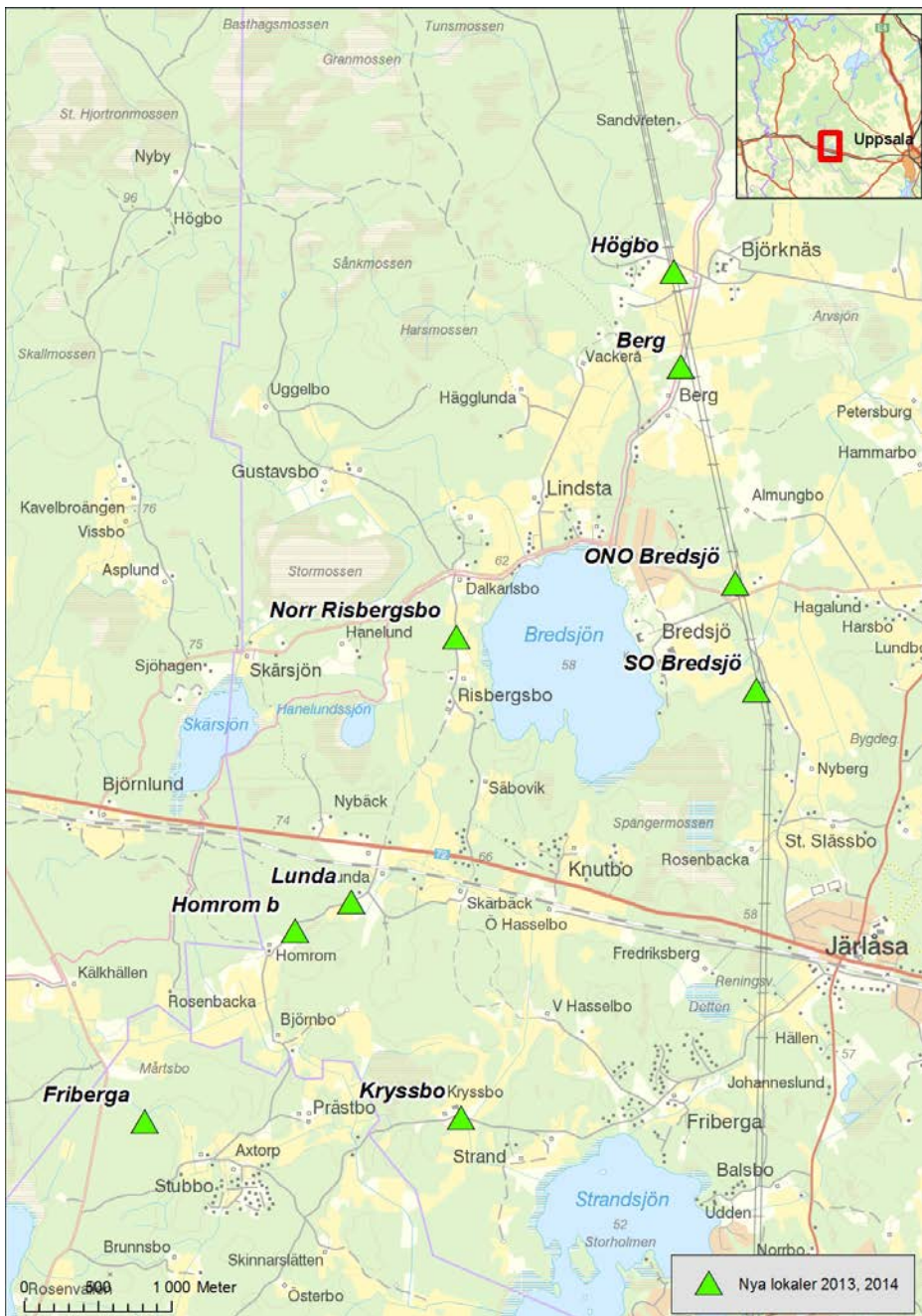
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Lövskogen bör även fortsättningsvis gallras och öppnas upp. Etablering av ängsskära tycks pågå här sedan



UPPSALA KOMMUN

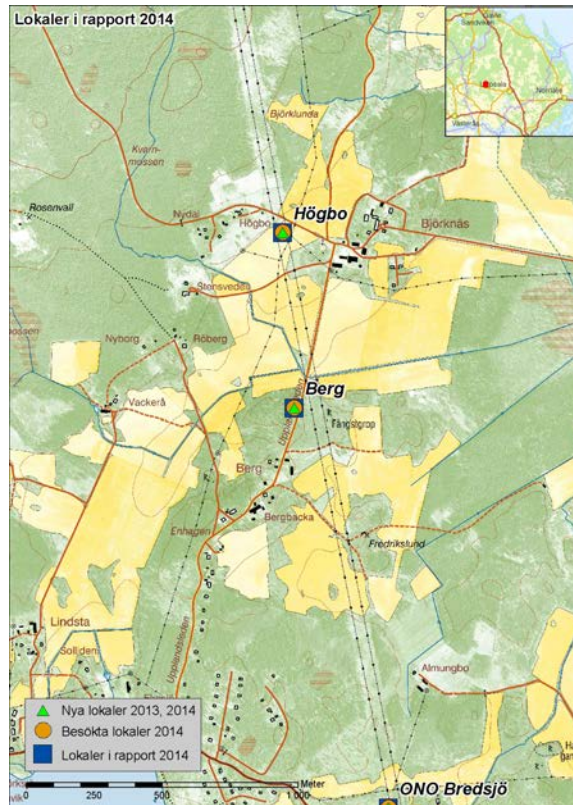
Av de 13 lokaler i Uppsala kommun som står beskrivna nedan så är nio av dessa lokaler som först 2013 upptäcktes som växtplatser för ängsskära. Kommunen har sedan växtplats-inventeringen 2013 fått ett ordentligt tillskott av växtplatser som har potential att vara lokaler för ängsskäreplattmal. Av dessa nio platser hittades mycket rikliga bestånd av ängsskäran på fem och av ängsskäreplattmalen på fyra. För att ta tillvara på dessa lokalers potential skulle uppföljande inventeringar och skötselåtgärder önskas. Nedan följer en närmre redogörelse för respektive lokal där även de utförda och tilltänkta skötselåtgärderna beskrivs.



Figur 13: Lokalöversikt över lokaler i västra Uppsala kommun.

BERG

Inventering:	2013, 2014
Prioritering:	1
Koordinater:	X6645623 Y1576934
Markägare:	Privata



Figur 14: Lokalöversikt Berg.

Denna lokal på ca 1,8 ha är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Växtplatsen har en mycket riklig population av ängsskära och habitatet består främst av en stor kraftledningsgata, vägkanter och betad hagmark.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

År 2013 var detta områdets rikaste lokal med ängsskära med flera 100 blommande exemplar. Under inventeringen 2014 visade växtplatsen på samma sak, otroligt rikligt med ängsskära. Även rikligt med ängsskäreplattmal hittades på lokalen, ibland till och med flera larver på samma planta.

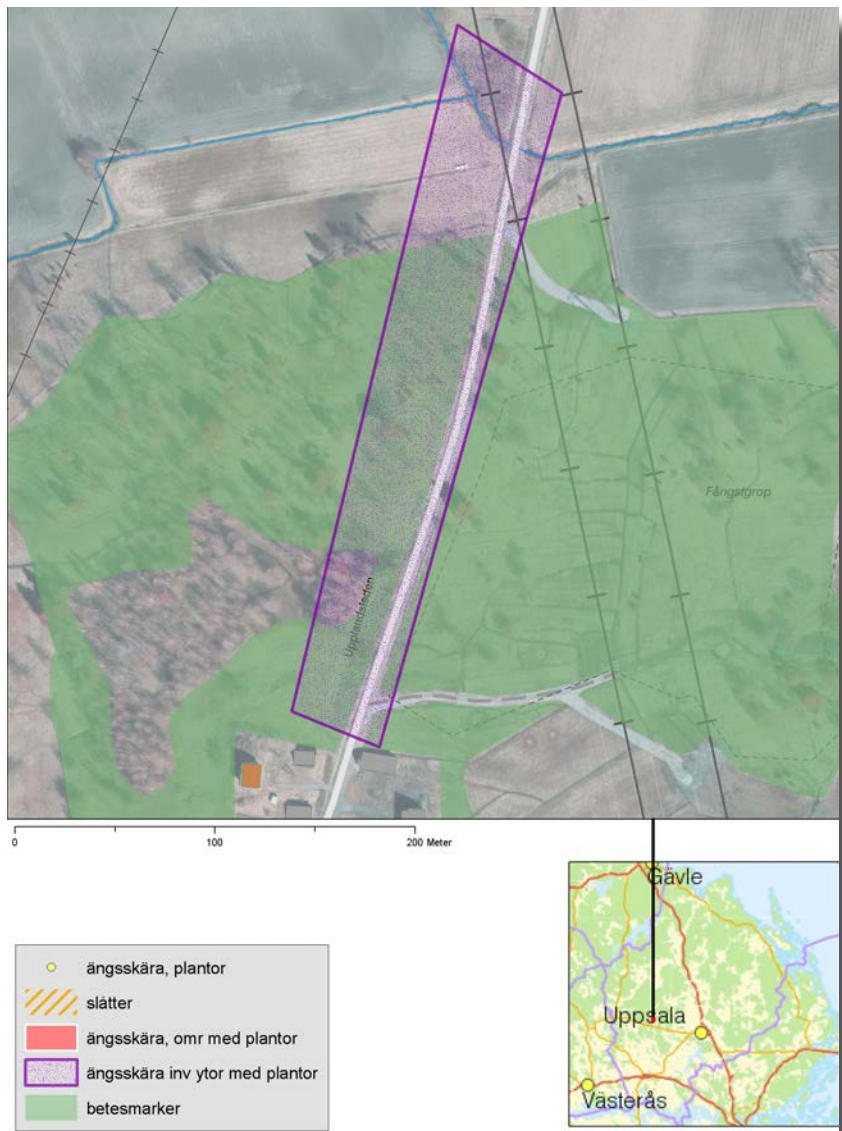
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Röjning av asp och diverse buskar skulle behövas invid hagen till väst vid lokalen, då de börjar växa om ängsskärans från dikets botten. Betet i hagen får inte bli för intensivt. Vägkanterna kan slås vid olika tidpunkter, en sida några veckor efter den andra.

Uppföljning

Uppföljande inventeringar av ängsskära och larver bör ske för att säkerställa lokalens status.

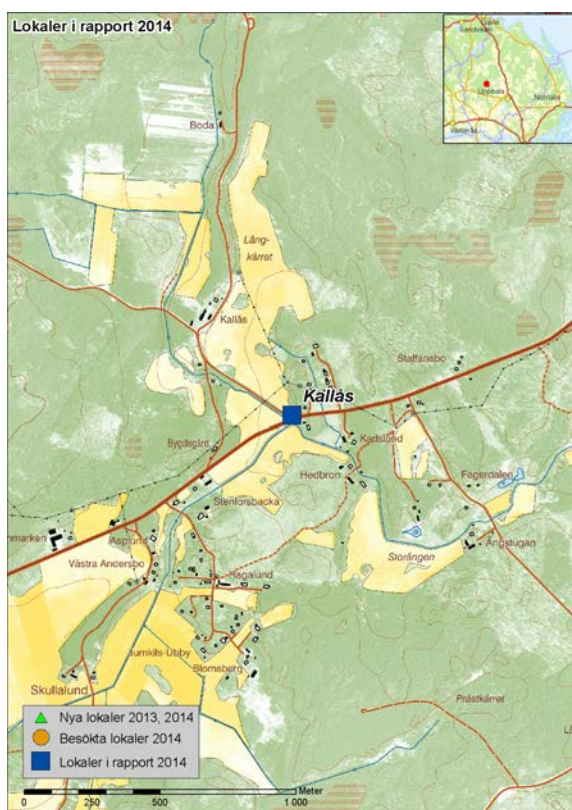
Figur 15: Karta med inventerad yta.



Mycket rikliga mängder ängsskära växte längs dessa vägkanter vid lokalen Berg. Foto: Jasmine Stavenow

KALLÅS

Inventering: 1921, 1991, 2006, 2009
Prioritering: 2
Koordinater: X6653819 Y1580029
Markägare: Privata



Figur 16: Lokalöversikt Kallås.

Lokalen består av ett djupt dike som löper efter vägen som tar av mot Kallås och Stigsbo Rödmosse. Vattnet i krongiket fortsätter sedan under Siggeforavägen och vidare ned till Jumkilsån.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

År 1991 växte det lite ängsskära ned mot ån men dessa är nu borta. Ängsskäran är känd från Kallås redan före 1921. År 2006 fanns det ca 50 larver varav 5 var döda och ca 10 larver av kardborreplattmal. Vid besöket 2006 var diket igenväxt och ängsskäran har minskat kraftigt. Ett större dikningsjobb har därefter utförts och dikningsmassorna har lagts över stora delar av ängsskärebestånden. Minst en bladrolle med larv kunde ändå hittas vid besöket 2009.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Då lokalens status inte är tillräckligt känd idag föreslås inga åtgärder för närvarande.

Uppföljning

Lokalen är ej besökt sedan 2009. Inventering bör genomföras för att få en uppfattning om nuvarande status.



Lokalen vid Kallås består av ett djupt dike. Foto: Pär Eriksson

HOMROM

Inventering: 2013
Prioritering: 3
Koordinater: X6641824 Y1574267
Markägare: Privata



Figur 18: Lokalöversikt Homrom.

Denna lokal är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Växtplatsen på ca 0,7 ha är lokaliserad längs kanten på en ringlande grusväg genom skogspartier.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

När lokalen upptäcktes år 2013 hittades ett 50-tal blommande exemplar.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Ny inventering av området bör ske för att säkerställa populationen av ängsskära vid lokalen.

Uppföljning

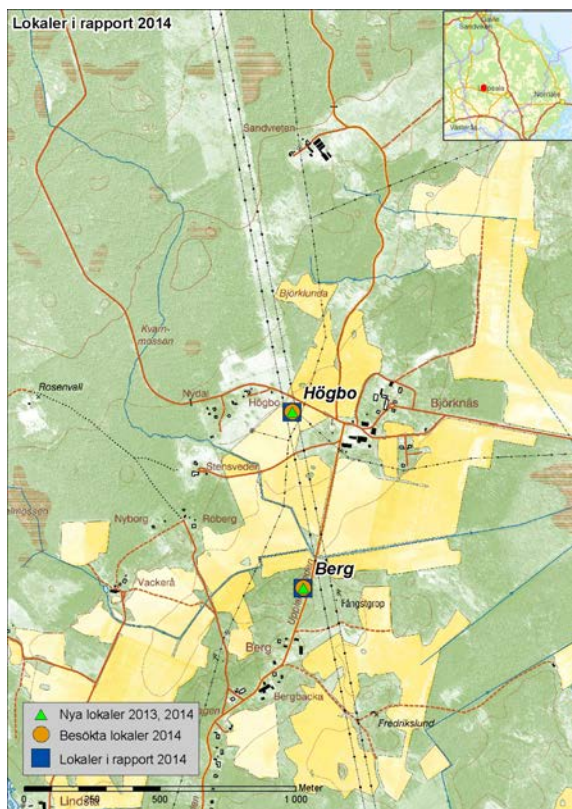
Fortsatt inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske för att säkerställa status.



Växtplatsen som inventerades vid lokalen Homrom 2014. Foto: Pär Eriksson

HÖGBO

Inventering:	2013, 2014
Prioritering:	1
Koordinater:	X6646270 Y1576892
Markägare:	Privata



Figur 19: Lokalöversikt Högbo.

hög. Möjligen hade timmerhögen lagts ovanpå en växtplats för ängsskären då de enstaka individerna hittades precis intill. Ny växtplats för ängsskären hittades 2014 vid denna lokal längs åkerns långsida, till öster om kraftledningsgatan.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Ingen röjning av sly behövs på denna lokal. Om möjligt vore en idealisk åtgärd att se till att timmerhögar inte lastas på populationer av ängsskären.

Uppföljning

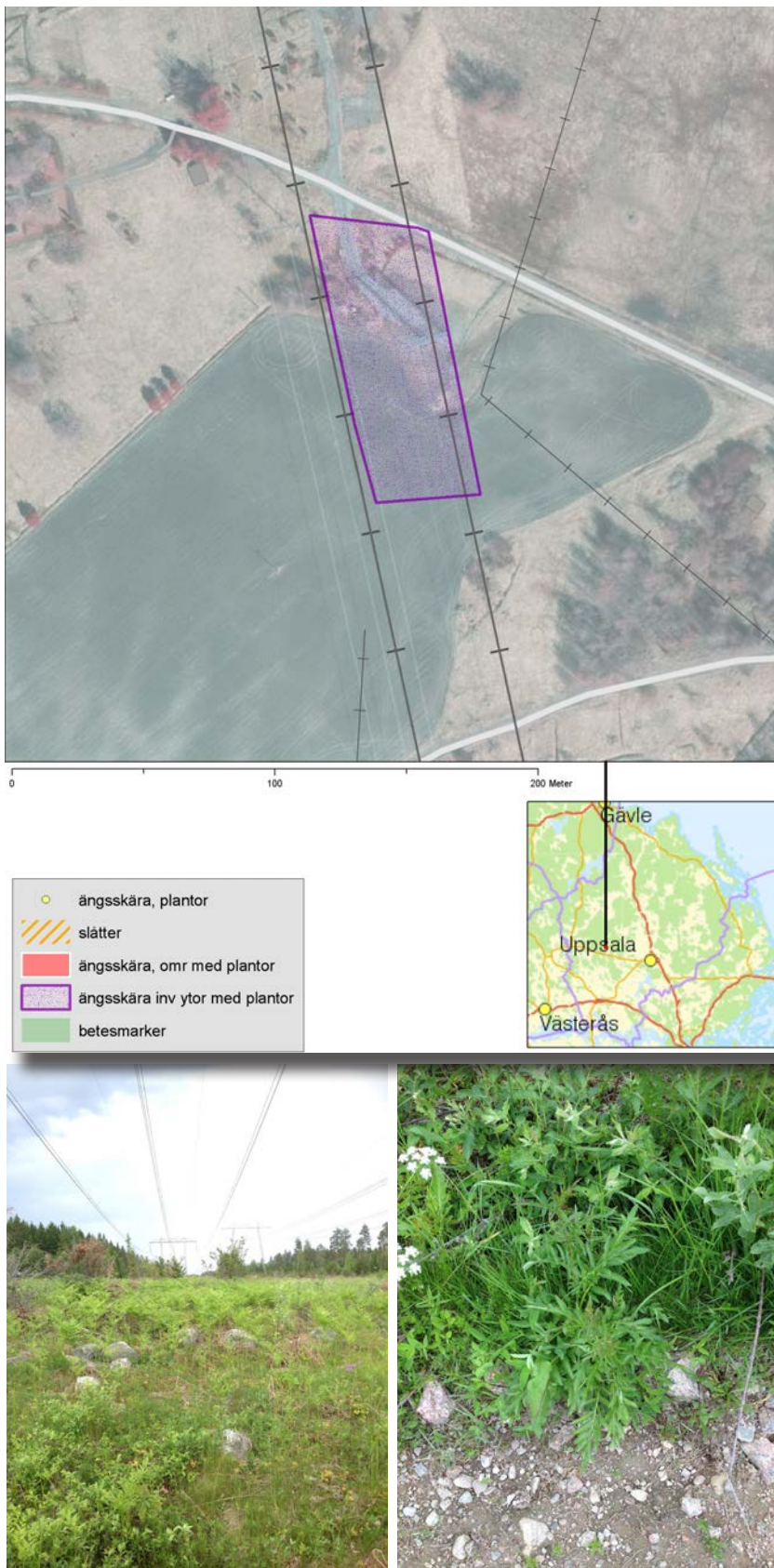
Fortsatt inventering av ängsskära samt ängsskäreplattmal bör ske för att säkerställa lokalens status.

Denna lokal är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Lokalen som är ca 0,5 ha är belägen vid stor kraftledningsgata. Lokalen är belägen endast några 100 m söder om den del av kraftledningsgatan som utgör ett Natura 2000-område med förekomst av vädndätfjäril.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

När lokalen först upptäcktes som växtplats för ängsskära år 2013 hittades ett 50-tal blommande exemplar. I juni 2014 hittades mycket rikligt med ängsskära, över 100 exemplar på den södra sidan om åkern, längs kraftledningsgatan. Över tio individer av ängsskäreplattmalen hittades också på samma position på lokalen. Norr om vägen hittades enstaka exemplar av ängsskären, till öster om kraftledningsgatan, invid en timmer-

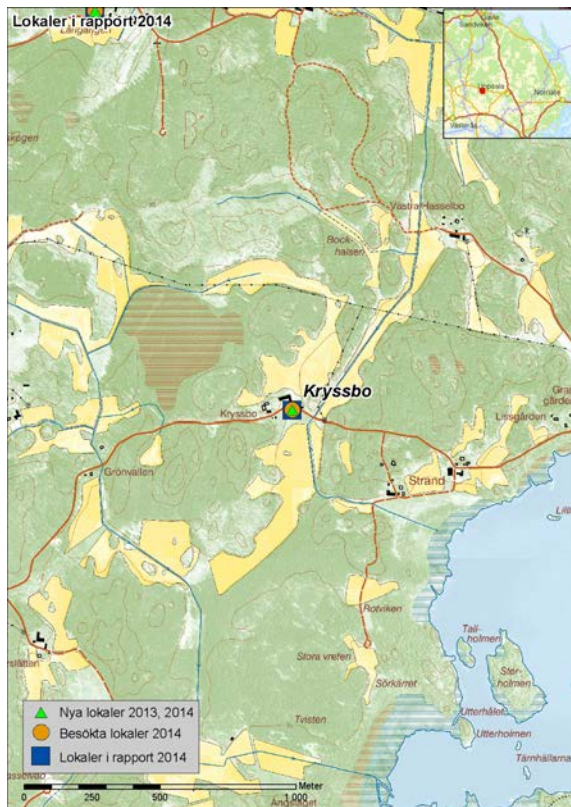
Figur 20: Karta med inventerad yta.



Kraftledningsgata och ängar vid ängsskäreloken samt ängsskära vid Högbo.

KRYSSBO

Inventering: 2013, 2014
Prioritering: 3
Koordinater: X6640545 Y1575377
Markägare: Privata



Figur 21: Lokalöversikt Kryssbo.

Denna lokal är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Växtplatsen består av framförallt en väggkant och lokalen är ca 0,3 ha.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

När lokalen upptäcktes som ängsskärehabitat 2013 hittades ett mindre bestånd på ca 50-talet blommande individer vid platsen. År 2014 hittades ungefär samma mängd av blommande exemplar och inga larver av ängsskäreplattmal kunde observeras.

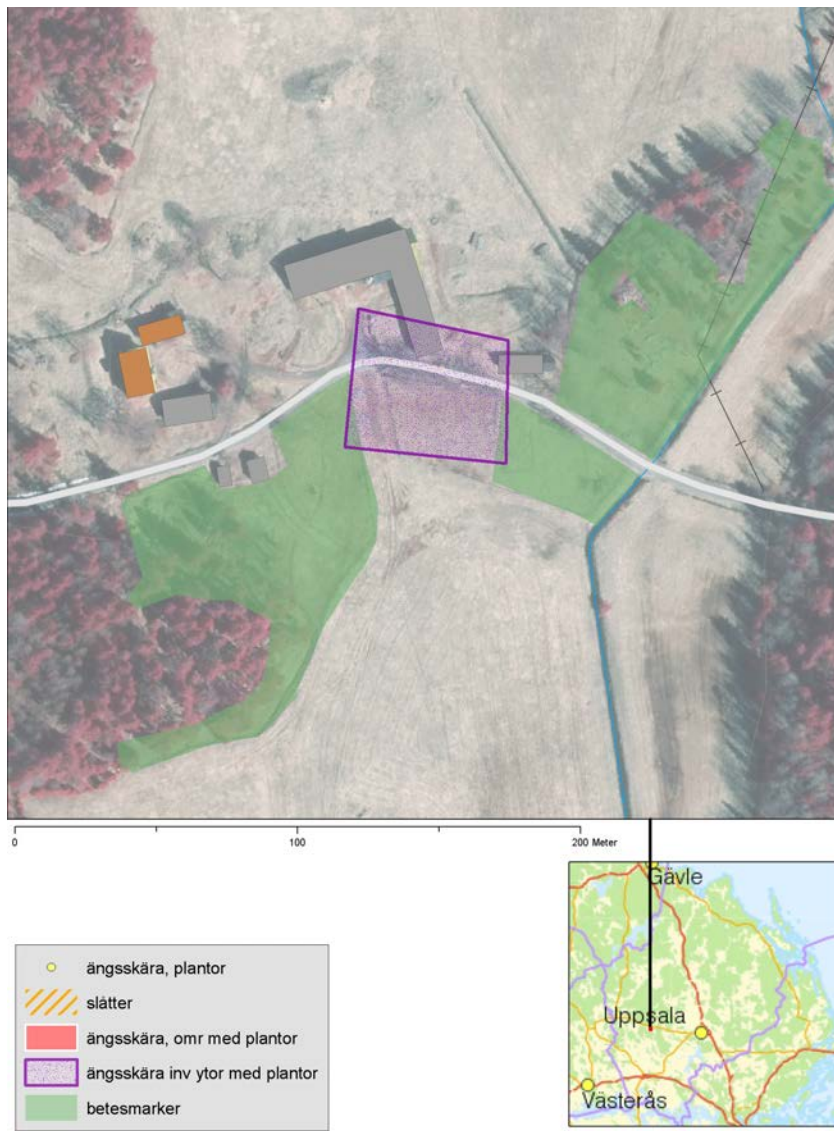
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Röjning av sly skulle behövas.

Uppföljning

Fortsatt inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske för säkerställande av arternas status.

Figur 22: Karta med inventerad yta.



Beteshagar och vägkanter vid lokalen Krystsbo. Foto: Jasmine Stavenow



LUNDA

Inventering: 2013, 2014
Prioritering: 1
Koordinater: X6642016 Y1574652
Markägare: Privata



Figur 23: Lokalöversikt Lunda.

Denna lokal är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Lokalen består av framförallt en bred väggkant, i bredd med en typisk ”mötesplats” och lokalen är ca 0,7 ha.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Under 2013 hittades ett 50-tal blommande exemplar av ängsskära. Vid inventeringen 2014 hittades mycket rikligt med ängsskära vid denna lokal, gott och väl över 100 individer. Även ett ordentligt bestånd av ängsskäreplattmal hittades roligt nog på lokalen. Detta betyder att denna lokal som upptäcktes som ängsskärelokal 2013 numera även kan tillräknas som en viktig lokal att förvalta för framtidens bestånd av ängsskäreplattmal.

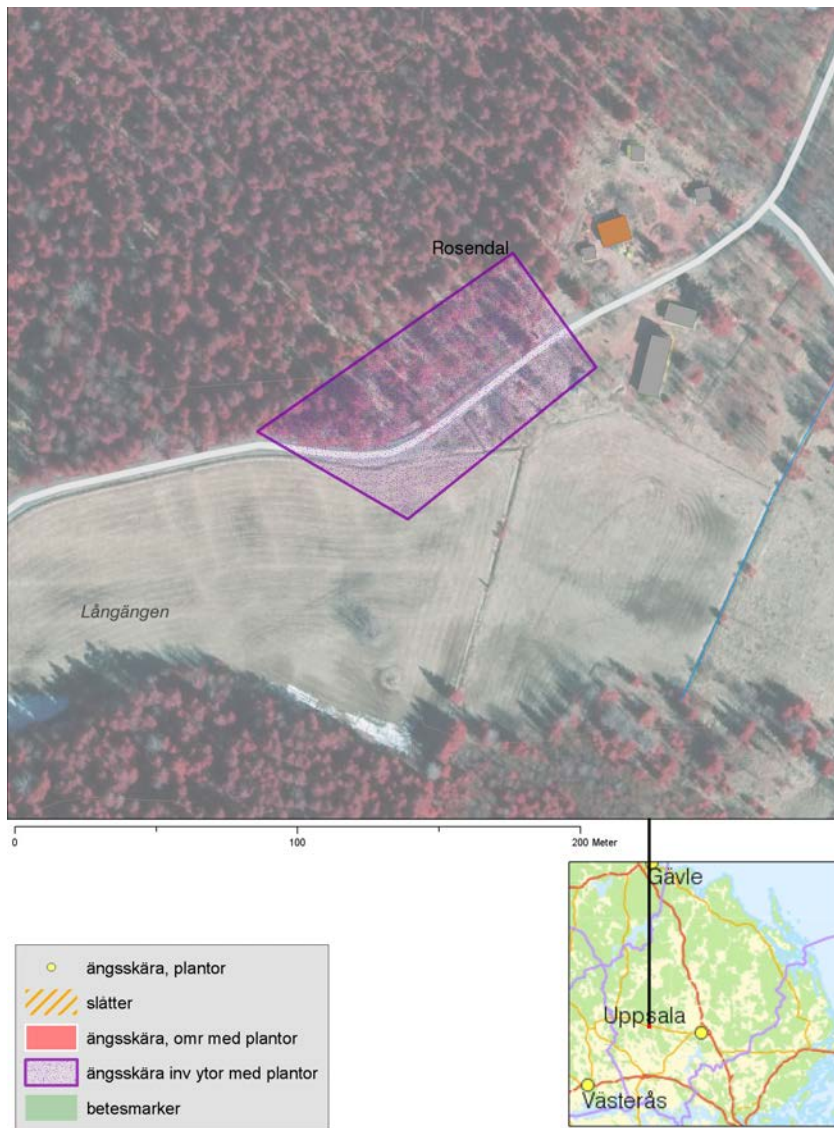
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Inga akuta åtgärder för lokalen behövs. Längre fram kan röjning av asp till vänster i området vara till nytta för ängsskäran på längre sikt.

Uppföljning

Uppföljande inventeringar av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske för att säkerställa statusen.

Figur 24: Karta med inventerad yta.



Ett av de rikligaste bestånden av ängsskära och ängsskäreplattmal hittades vid Lunda. Foto: Jasmine Stavenow



NORR RISBERGSBO

Inventering: 2013, 2014
Prioritering: 3
Koordinater: X6643809 Y1575385
Markägare: Privata



Figur 25: Lokalöversikt norra Risbergsbo.

Denna lokal är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Lokalen på ca 0,5 ha består av kant och dike längs en grusväg mellan två åkrar. Mycket och högt gräs dominerade lokalen.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

När lokalen först upptäcktes 2013 hittades ett 50-tal blommande exemplar av ängsskära. I juni 2014 hittades en liknande mängd varvid individerna var relativt små och taniga. Inga larver av ängsskäreplattmal kunde observeras.

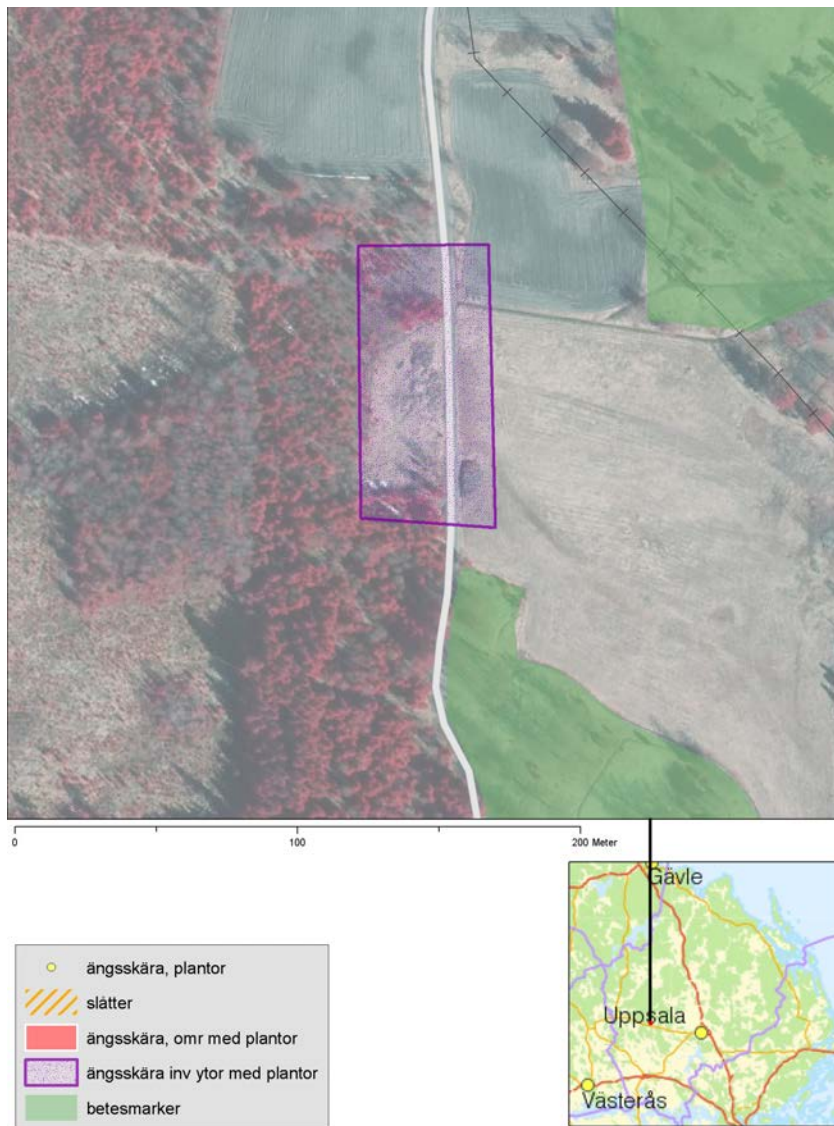
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Röjning av högt gräs och sly bör göras för att ge utrymme för ängsskäran.

Uppföljning

Fortsatt inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske för att säkerställa växtplatsens status.

Figur 26: Karta med inventerad yta.



Väggkanten vid lokalen Norr Risbergsbo som hittades först 2013. Foto: Jasmine Stavenow

SO BREDSJÖ

Inventering:	2013, 2014
Prioritering:	2
Koordinater:	X6643424 Y1577418
Markägare:	Privata



Figur 27: Lokalöversikt SO Bredsjö.

Denna lokal, SO Bredsjö, är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Växtplatsen är belägen i en stor kraftledningsgata och lokalen är ca 0,3 ha.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Under 2013 hittades ett mindre bestånd, ungefär ett 50-tal, med ängsskära. I juni 2014 hittades rikligt med ängsskära, över 100 individer, dock var de flesta plantorna små och smala. Anledning till detta kan vara att marken inte är särskilt bördig. Fyra ängsskäreplattmalar hittades under inventeringen, vilket visar att ration larv per planta var låg. Eventuellt har ängsskäreplattmalen nyligen etablerat sig vid denna plats och då kan det ta tid innan populationen nått sin fulla kapacitet.

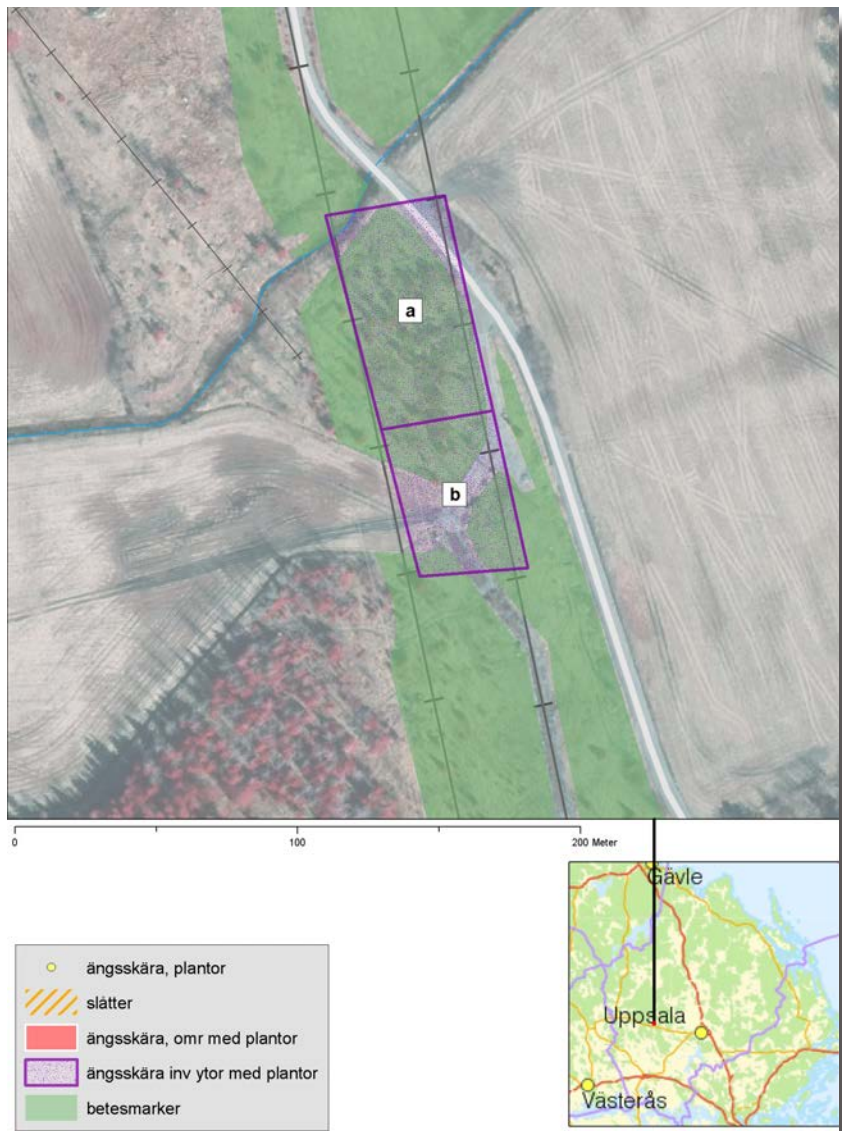
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Inga specifika åtgärder. Finns inga hot om igenväxning från gran eller asp vid platsen. Enda möjliga hotet på längre sikt är att lokalen används som timmeravlastningsplats. Det skulle kunna hota en mindre population som är i tillväxtstadium.

Uppföljning

Uppföljande inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske för att säkerställa växtplatsens status.

Figur 28: Karta med inventerad yta.



Upphöjd kraftledningsgata och slättermark vid SO Bredsjö. Foto: Jasmine Stavenow



ONO BREDSJÖ

Inventering:	2013, 2014
Prioritering:	2
Koordinater:	X6644150 Y1577282
Markägare:	Privata



Figur 29: Lokalöversikt ONO Bredsjö.

Denna lokal är en av de nya lokalerna som först under inventeringen 2013 visade sig vara en växtplats för ängsskära. Lokalen på ca 1,8 ha består av igenväxande hagmarker och bryn längs en kraftledningsgata. Mycket och högt gräs dominerade lokalen.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

2013 hittades en rik förekomst av ängsskära, över 100 exemplar. Samma konstaterande kunde göras under inventeringen 2014 då liknande mängd kunde observeras. Samma sommar kunde även sju individer av ängsskäreplattmal hittas i bladruklar. Dock kändes inte ration ängsskäreplattmal per planta särskilt hög då det fanns väldigt mycket plantor men relativt få larver. En anledning till detta kan vara att larven nyligen etablerat sig här och därför behöver

längre tid för att få en livskraftig population.

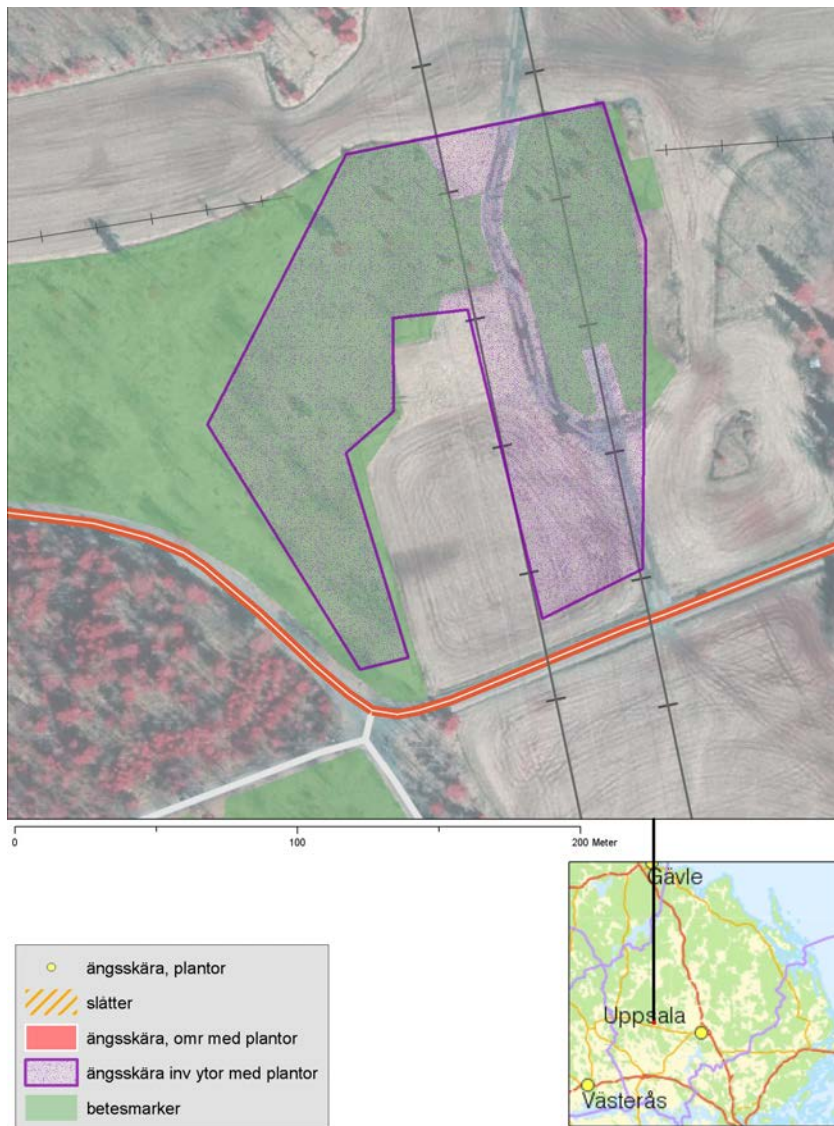
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Röjning av asp och buskar skulle behöva göras mot vägen till väst. Annars så behöver inga direkta åtgärder göras.

Uppföljning

Fortsatt inventering av ängsskära och ängsskäreplattmal bör ske för säkerställande av lokalens status som habitat för dessa.

Figur 30: Karta med inventerad yta.



Kraftledningsgata och slätter vid lokalen ONO Bredsjö. Foto: Jasmine Stavenow



MELLANTORP

Inventering: 2001, 2006, 2014
Prioritering: 2
Koordinater: X6636605 Y1619705
Markägare: Holmens bruk



Figur 31: Lokalöversikt Mellantorp.

legat i ohävd i ca 50 år men ännu ej växt igen. Efter att gran avverkats hägnades området in och började betas hösten 2002. I hagen finns även ett inhägnat område med ängsskära som inte tillåts bli betat sedan projektet startades. Under våren 2006 gjordes några förändringar på inhägnaden i beteshagen. Staketet drogs in på norra sidan, där inga ängsskärar verkade växa, och utökades på södra sidan, som tidigare blivit betad, till en ny separat inhägnad i direkt anslutning till den gamla.

Återintroduktion genom ditförsel av larver har gjorts vid två tillfällen av Upplandsstiftelsen, senast år 2010 av Jan-Olov Björklund.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

När lokalen besöktes sommaren 2014 fanns inget inhägnat område inuti beteshagen, såsom tidigare funnits. Upprättelse av ny inhägnad inuti beteshagen bör ske för att säkerställa ängsskärens status. Betessläppet bör anpassas.

Uppföljning

Uppföljande inventering bör ske på lokalen, särskilt då ny inhägnad i beteshagen upprättats.

Lokalen i Mellantorp ligger strax öster om Fjällnora och består av ett större betesmarksområde.

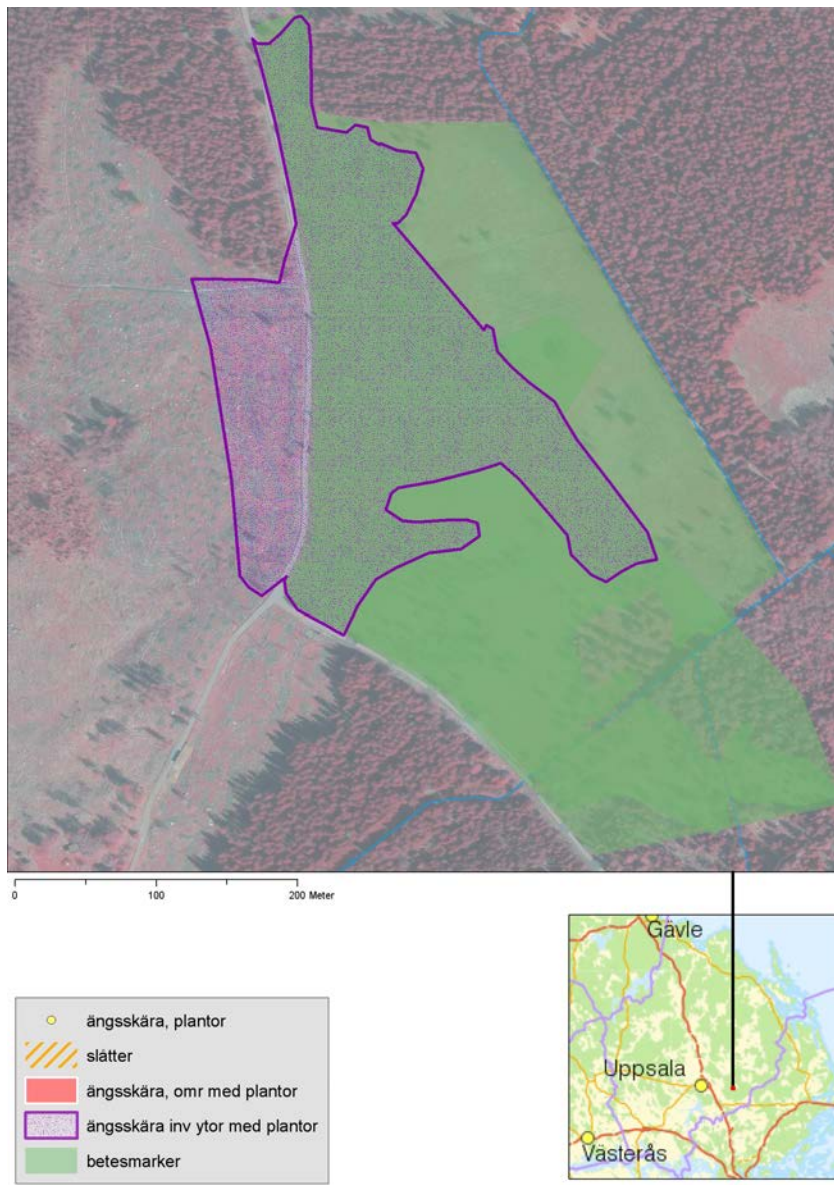
Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Området har betats i flera år, ängsskärorna har överlevt genom till stor del vegetativ förökning. De år marken varit fri från fjolårsförna har blomningen fullkomligt exploderat. När fjolårsförnan lämnas kvar hindras ljuset att nå ner, och kräver att växterna satsar mer på tillväxt. Inventeringen i juni 2014 visade på få exemplar av ängsskära på lokalen, vilket tyder på att satsningar på åtgärder behöver göras.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

I Mellantorp har ett restaureringsprojekt av en hage pågått sedan år 2002. Området där ängsskäreplattmal påträffades år 2001 hade då

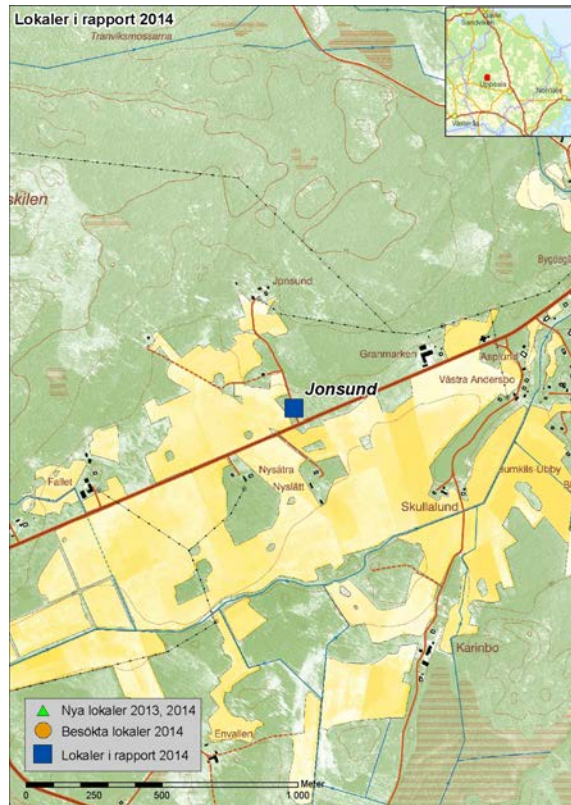
Figur 32: Karta med inventerad yta.



Beteshagen som inventerades vid Mellantorp 2014. Foto: Jasmine Stavenow

JONSUND

Inventering: 1991, 2007
Prioritering: 3
Koordinater: X6653168 Y1578671
Markägare: Privata



Figur 33: Lokalöversikt Jonsund.

Väster om väg upp till Jonsund vid örtrik lövskog.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Rikligt med ängsskära. Vid inventeringen 2006–2007 noterades det här 50 larver varav ca 30 var döda.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Då lokalens status inte är tillräckligt känns idag föreslås inga åtgärder för närvarande.

Uppföljning

Lokalen bör åter besökas, samt inventeras för att få en överblick över växtplatsens status.



Växtplatsen som inventerades vid lokalen Jonsund. Foto: Pär Eriksson

SIGGEFORA LEDNINGSGATA

Inventering:	2009, 2014
Prioritering:	2
Koordinater:	X6651796 Y1575872
Markägare:	Privata. Sköts av Svenska kraftnät.



Figur 35: Lokalöversikt Siggefora kraftledning.

Del av Siggefora kraftledningsgata sydost om Blackbo.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Ängsskäran växer under kraftledningsgatan i anslutning till diket samt några plantor på körvägen (avsyningsvägen) som även används som snöskoterväg. Flera larver i bladruddar noterades i juni 2009. (J. Bergsten har inventerat området 2010). 2014 besöktes lokalen av J. Bergsten och det kunde noteras att statusen för ängsskäran ser bra ut.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

Slås vart fjärde år av kraftledningsbolag.

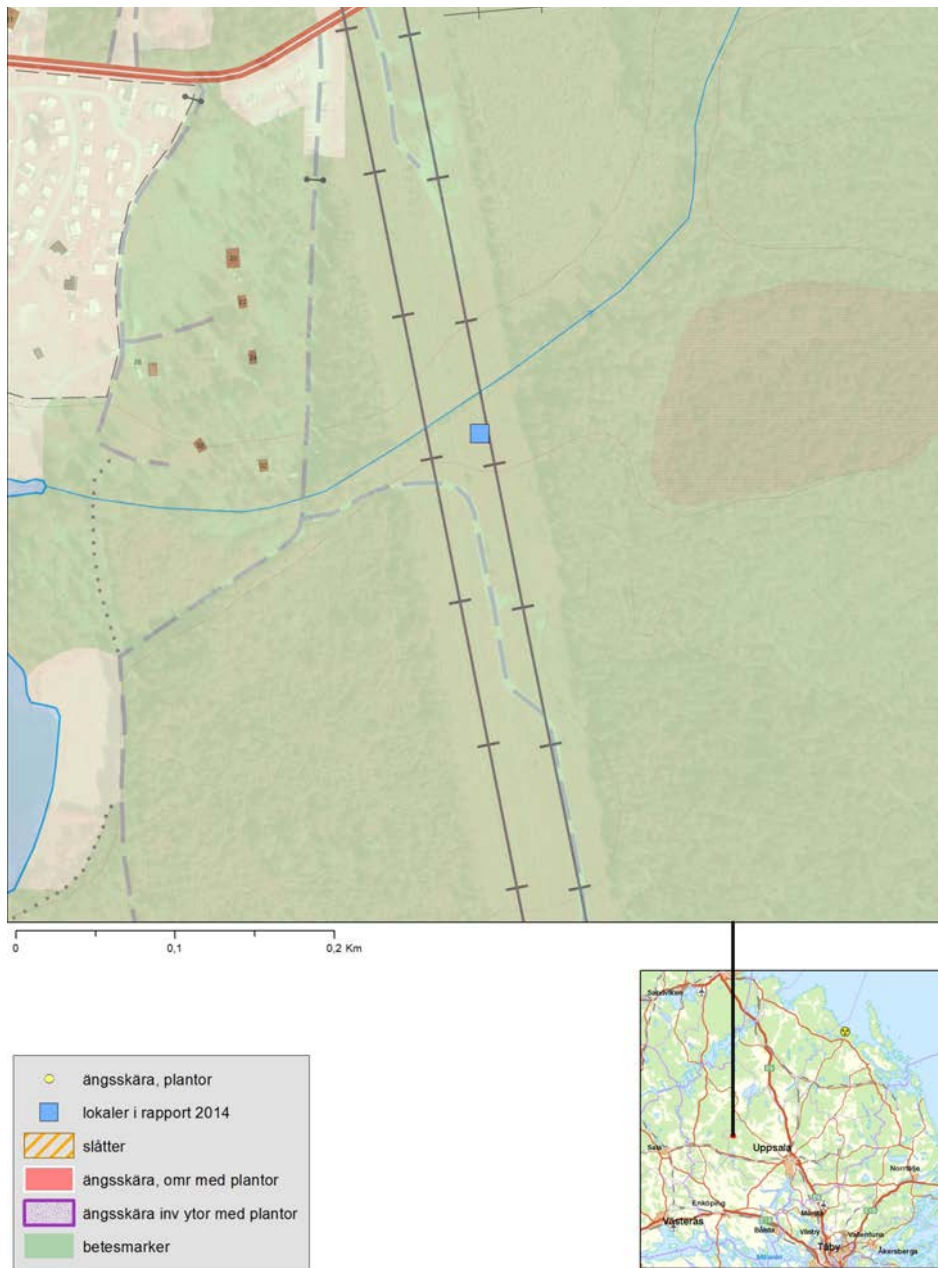
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Sedan 2008 finns en skötselplan för Siggefora ledningsgata som tagits fram av Svenska kraftnät och Länsstyrelsen. Denna skötselplan kommer att uppdateras 2016 och bland annat föreslå att man slått ytan med ängsskära och ängsskäreplattmal.

Uppföljning

Uppföljande besök och inventeringar för att få en överblick över lokalens status som växtplats för ängsskära bör göras.

Figur 36: Karta med inventerat objekt (finns ej angiven yta).



ÖSTHAMMARS KOMMUN

I Östhammars kommun finns det flera växtplatser med ängsskära inom och i anslutning till Kallriga naturreservat. Ängsskäran har visat sig ha en oväntat riklig förekomst på flera av de delområden som inventerats. Ängsskäreplattmalen har inte påträffats i området sedan 1996, men den kan finnas kvar i området. Nedan följer en närmre redogörelse för lokalens fem växtplatser där även de utförda och tilltänkta skötselåtgärderna beskrivs.



Figur 37: Lokalöversikt över dellokalerna i Östhammars kommun



Bladmina med larv av ängsskäreplattmal. Foto: Jasmine Stavenow



Uthugget granparti där ängsskäran formligen exploderat vid Storskäret. Foto: Jan-Olov Björklund

KALLRIGAFJÄRDEN

Nedan följer en beskrivning av fem växtplatser för ängsskära vid Kallrigafjärden: Storskäret, Vargudden, Rönnggrund, Lillfjärden och Länsmansberget och deras mindre dellokaler. Koordinaterna för varje växtplats är för dellokal 1. Även Glupudden är en ängsskärelokal som finns i Kallrigafjärden. Den behandlas dock inte i denna rapport.

Storskäret (3 dellokaler)

Inventering:	2009
Prioritering:	2
Koordinater:	X6697242 Y1634054
Markägare:	Privat och Sveaskog

Dellokal 1 består av en stor betesfälla. Mycket artrik hagmark med torrängsväxter och spärrkroniga ekar. I den nordvästra delen avverkades granplanteringar och efter det kom en stor mängd ängsskära upp enligt inventering från 2009. Man får anta att det funnits en fröbank som resulterat i den rikliga förekomsten. I den östra delen av beteshagen fanns visserligen också en del ängsskära, men i mycket färre antal. I den delen som ligger närmast ekonomibyggnaderna är också betestrycket mycket hårt.

Dellokal 2 består av framförallt betesmark söder om vägen. Mycket artrik torräng med stora bestånd av solvända, jungfrulin, brudbröd mm. Det finns en del ängsskära spridd, ca 30 stänglar noterades år 2009. Den här delen är inte alls så hårt betad som stora hagen.

Dellokal 3 består av en välgång mitt mot parkeringsplatsen. Minst 43 blommande ängsskäreplantor hittades utanför stängslet mot vägen år 2009.

Vargudden (2 dellokaler)

Inventering:	1996, 2010
Prioritering:	2
Koordinater:	X6696100 Y1634980
Markägare:	Bergvik skog

Varguddens dellokaler ligger i Kallriga naturreservat som förvaltas av Upplandsstiftelsen. Dellokal 1 i Vargudden består framförallt av en stor betesfälla. Ängsskäran är sedan tidigare känd i flera bestånd i hagen. Vid besöket 2010 kunde dock inte en enda planta noteras, vilket kan bero på att de betats bort då betestrycket var ganska högt innan år 2010. Efter detta har dock betesområdet slagits ihop till en mycket stor fälla, betet är mer extensivt och betessläppet senare, vilket bör gynna ängsskäran.

Dellokal 2 är det avstängslade partiet i den östra kanten av strandalskogen mot havet och där växer en hel del ängsskära, framförallt i de öppnare partierna ut mot hagmarken. Partiet stängslades av på grund av att den rödlistade arten stinksyskesäckmal *Coleophora lineolea* hade en bra förekomst där, men riskerade att betas bort av den stora nötbesättningen.

Röngrund

Inventering: 1996, 2010
Prioritering: 2
Koordinater: X6697771 Y1634029
Markägare: Sveaskog

Sedan fjärilsinventeringen 1996–97 (Upplandsstiftelsen stensil nr 15, 1999) har enstaka plantor av ängsskära varit kända från den mer eller mindre täta ängsgranskogen på lokalen. Vid inventeringen 2010 kunde några få blomstänglar observeras. Granskogen har därefter avverkats och området ingår numera i en större betesfälla.

Lillfjärden (2 dellokaler)

Inventering: 1996, 2010
Prioritering: 2
Koordinater: X6698301 Y1634007
Markägare: Sveaskog

Dellokal 1 är belägen på norra sidan utmed vägen mot Tixelfjärden. 62 blommande ängsskärar efter dikeskanten och höjdryggen hittades under inventeringen 2010. Arten tycks ha ökat på senare år, men aggressiva gräs och en del sly kan snabbt tränga ut växten.

På andra dellokalen finns det ung planterad granskog i en hållmark mot Lillfjärden. 20-åriga granar har helt tätat till delområdet som tidigare hyste ganska mycket ängsskära. År 2010 kunde bara 6 blomstänglar och någon vegetativ planta noteras.

Länsmansberget

Inventering: 1996, 2010
Prioritering: 2
Koordinater: X6694871 Y1634872
Markägare: Bergvik skog

Området ligger i Kallriga naturreservat. Ängsskäreplattmalen är vid ett par tillfällen funnen både som fullvuxen och som larv på lokalen. Den har dock inte påträffats sedan år 1996. Vid tidigare inventeringar tycktes ängsskärans minska, möjligen beroende på att plantorna varit nedbetade. Efter ett betesfritt år 2009 visade det sig dock att ängsskärans har en riklig förekomst över stora delar av området. På senare år har ett sent besespåsläpp och extensivt bete tillämpats. Det har gynnat ängsskärans. En del högvuxna gräs och sly ökar dock i området.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

På Storskäret och Rönngrund har det mesta av granplanteringarna avlägsnats vilket bör gynna ängsskären. Länsmansberget betas med sent betessläpp och Vargudden betas mer extensivt än tidigare.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Inventeringen av fjärilen bör fortsätta i området då det är stort och därmed inte helt säkert att fjärilen är borta. På Storskärets dellokal 1 så bör betestrycket sänkas i hela den tidigare så artrika hagen som tagit mycket stryk under de senaste åren. Det skulle också vara intressant att stängsla av något parti av den mest ängsskärerika delen för att se om ängsskäreplattmalen hittar dit. I dellokal 2 så bör man tillse fortsatt bete med samma intensitet. I dellokal 3 är slyröjning och möjligen slätter med röjsåg möjliga åtgärder för att inte höga gräs ska konkurrera ut ängsskären.

På växtplatsen Varguddens två dellokaler finns följande förslag på åtgärder. På dellokal 1 skulle ett betesfritt år behövas för att kunna lokalisera ängsskäre förekomsten i hagen. En utvärdering av de senaste årens mer extensiva bete bör göras. Detta kan möjligen räcka för att gynna både ängsskären och ängsskäreplattmalen, men eventuellt måste de rikligare bestånden stängslas ifrån så att området delas av med fällor där betessläppet sker senare. Även krissla och säfferot växer i området och gynnas av sent och extensivt bete. På dellokal 2, som håller på att växa igen av gran, skulle uthuggning av skuggande gran och en del asksly behövas. Möjligen skulle man testa fläckvis slätter för att gynna ängsskären. Helst skulle platsen hållas obetad, med återkommande röjningar kommer att behövas.

På Rönngrunds växtplats bör betet få fortlöpa på grund av den genomförda restaureringen. Under perioden kan man dock testa ett betesfritt år för att se hur ängsskära och andra örter reagerat på röjningen. Sedan kan det vara lämpligt med senare betessläpp i delar av området.

På växtplatsen Lillfjärdens 1a dellokal behövs det slyröjning. Punktvis slätter med röjsåg utrustad med slätterklinga skulle också gynna ängsskären.

Länsmansberget kunde vid inventeringen 2010 inte visa några larver av ängsskäreplattmal. Även fortsättningsvis bör tidigt betessläpp och alltför hårt betestryck undvikas. Slyröjning och avslagning av högväxande gräs som inte betas kan behövas återkommande.

Storskäret. Foto: Anett Wass





Figur 38: Lokalöversikt över dellokalerna Lillfjärden, Rönngrund, Storskäret.

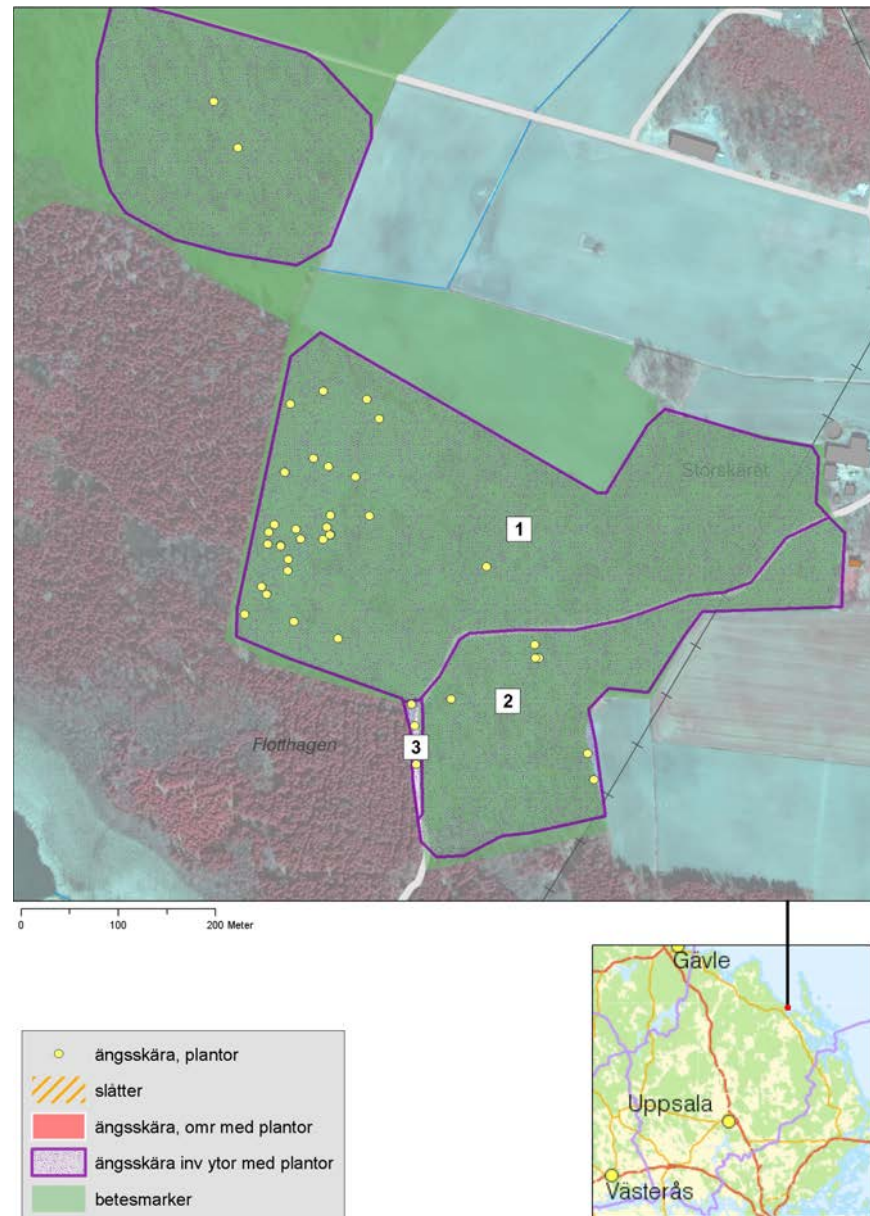


Figur 39: Lokalöversikt över dellokalerna Storskäret, Vargudden, Länsmansberget.

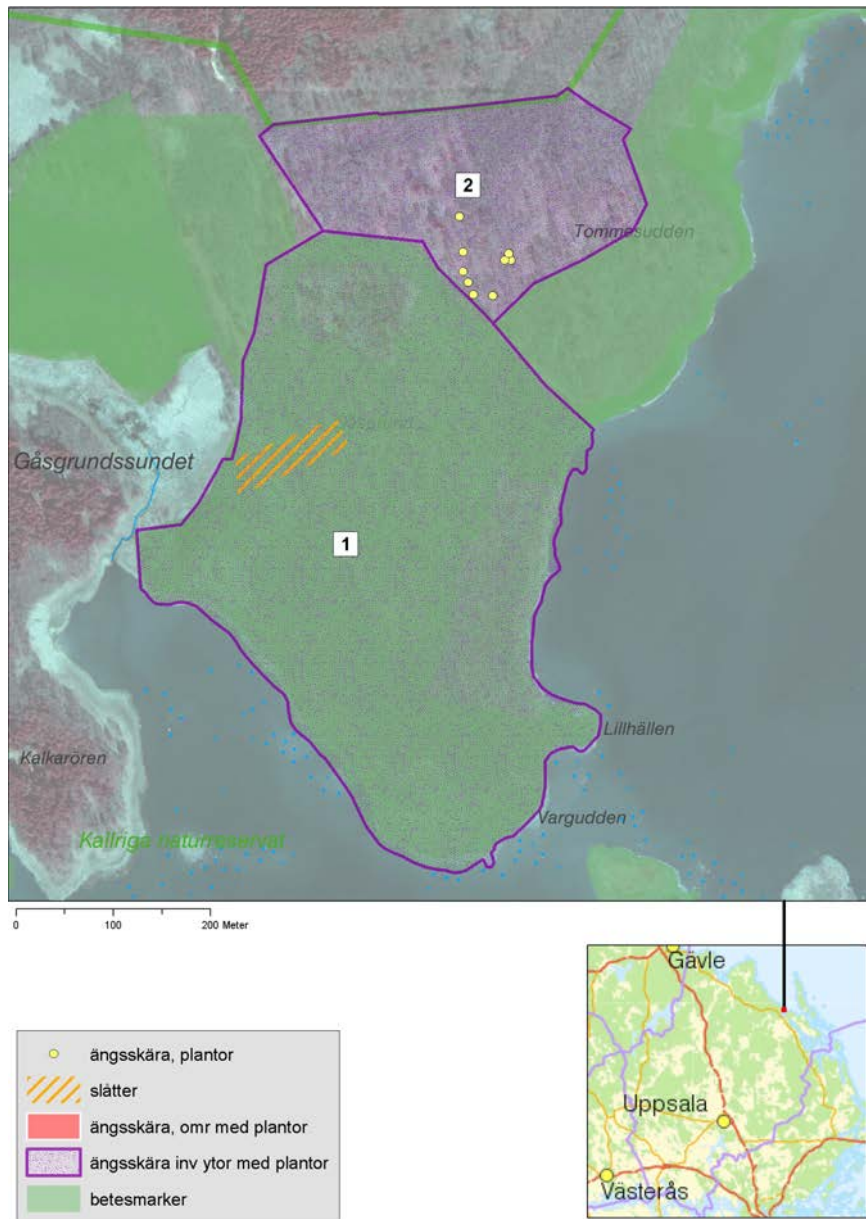


Rönngrund. Foto: Maria Hoflin

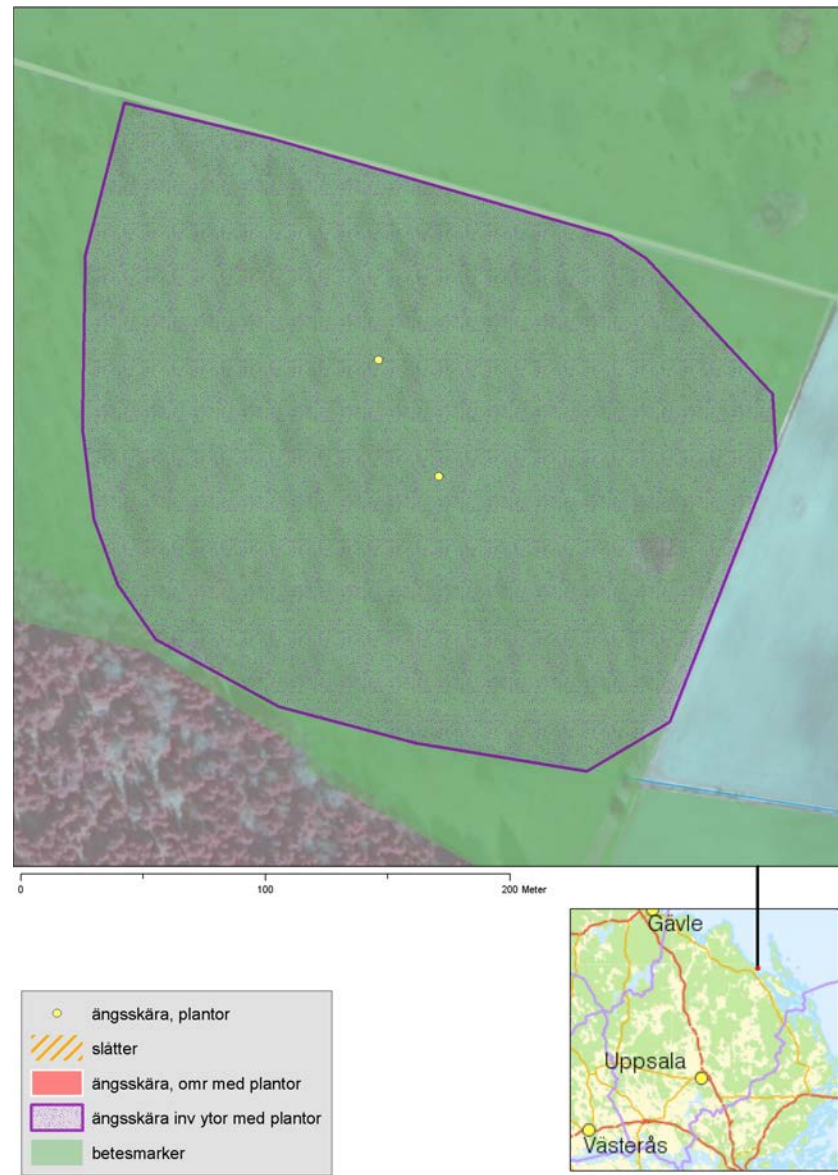
Figur 40: Karta med inventerade ytor vid Storskäret.



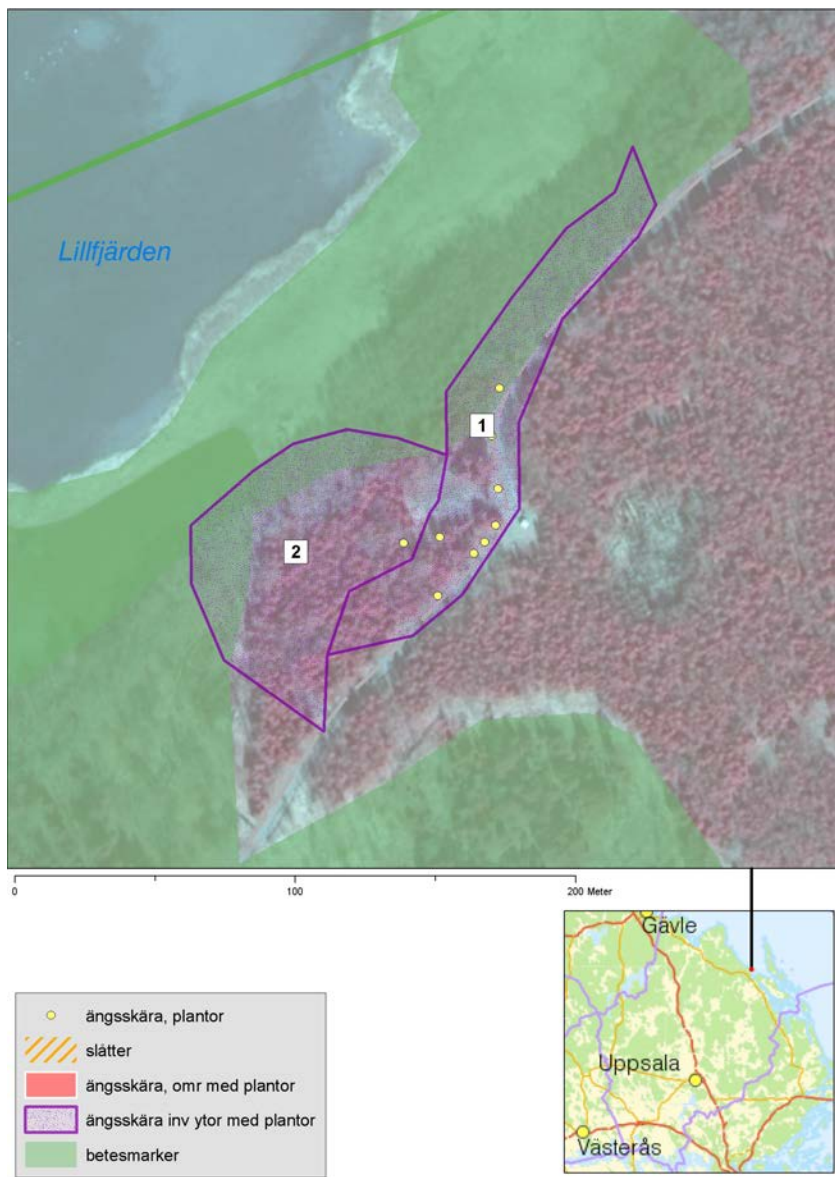
Figur 41: Karta med inventerade ytor vid Vargudden.



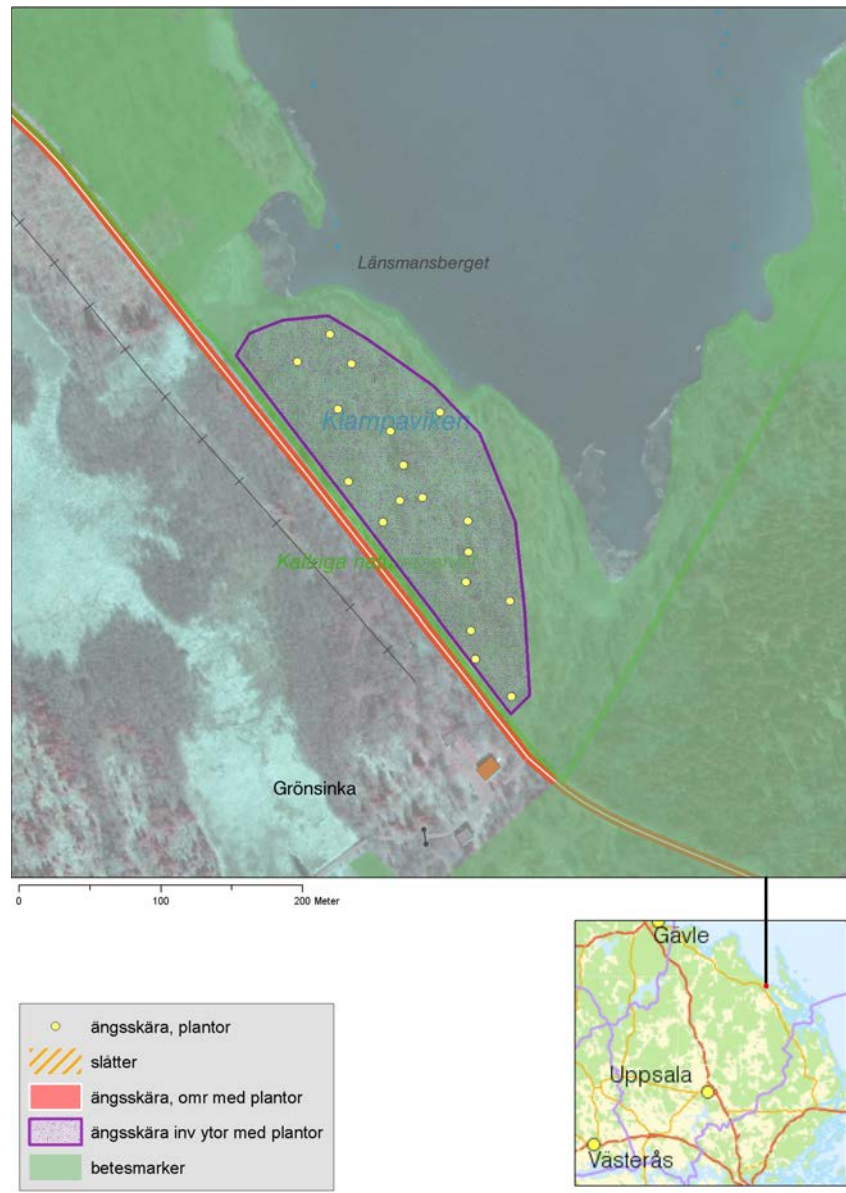
Figur 42: Karta med inventerade ytor vid Rönngrund.



Figur 43: Karta med inventerade ytor vid Lillfjärden.



Figur 44: Karta med inventerade ytor vid Länsmansberget.



TIERPS KOMMUN

I Tierps kommun så finns det 12 större lokaler som är kända för ängsskära beskrivna nedan. Flera av dessa, såsom Bondskäret och Lingnåre, hyser ett stort bestånd av ängsskära och ängsskäreplattmal medan andra har tappat mycket av sin potential. Flera skötselåtgärder har tilltagits, både i form utav slätter och sent bete, och lokalerna har mestadels svarat bra på åtgärderna. Nedan följer en närmre redogörelse för respektive lokal där även de utförda och tilltänkta skötselåtgärderna beskrivs.



Figur 45: Lokalöversikt över lokalerna i Tierps kommun.

BONDSKÄRET

Inventering:	2001, 2009, 2010, 2014
Prioritering:	2
Koordinater:	X6709520 Y1623640
Markägare:	Privata



Figur 46: Lokalöversikt Bondskäret.

Naturreservatet Bondskäret är ett mosaikartat odlingslandskap med örtrika skogar och ängsmarker.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Ängsskäreplattmalen påträffades första gången 2001 och lokalen hyser idag en av de rikligaste förekomsterna i landet. Ängsskära finns i fyra tämligen närliggande delområden, se kartan på nästa sida. I alla delområden finns det rikligt med blommande exemplar.

Nattlysningen som gjordes sommaren 2014 över Bondskäret visade på en ordentlig population av nattfjärilen. Mycket ängsskära hittades på lokalen, dock var en hel del både nedbetad och nedtrampad.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

Hela området betas med nötkreatur och ängsmarker slåttas. Bete och slåtter utförs från juli månad.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Skötseln som bedrivs i nuläget på lokalen tycks gynna både fjärilen och ängsskäran.

Södra delområdet längs vägen

Fortsatt slåtter samt efterbete.

Norr om sjöboden

Området restaurerades år 2010 vilket på sikt borde ha en gynnsam effekt på ängsskäran, och därmed även för fjärilen. Man bör uppnå en mosaik där buskage sparas för att skapa lägväxande miljöer för fjärilar.

Norra strandängen

Även detta område röjdes år 2010, men där bör man fortsättningsvis spara lägväxta

buskar vilket inte har gjorts nu. Både ängsskära och ängsvädd, som hyser de två antenmalarna ängsväddantenmal och kärrantenmal (vilka omfattas av åtgärdsprogram för väddnätfjäril), står i skydd av dessa buskar vilket även kan vara en fördel då de betande djuren inte kommer åt plantorna. Detta är en viktig faktor som kan skydda fjärilslarverna från att ätas upp.

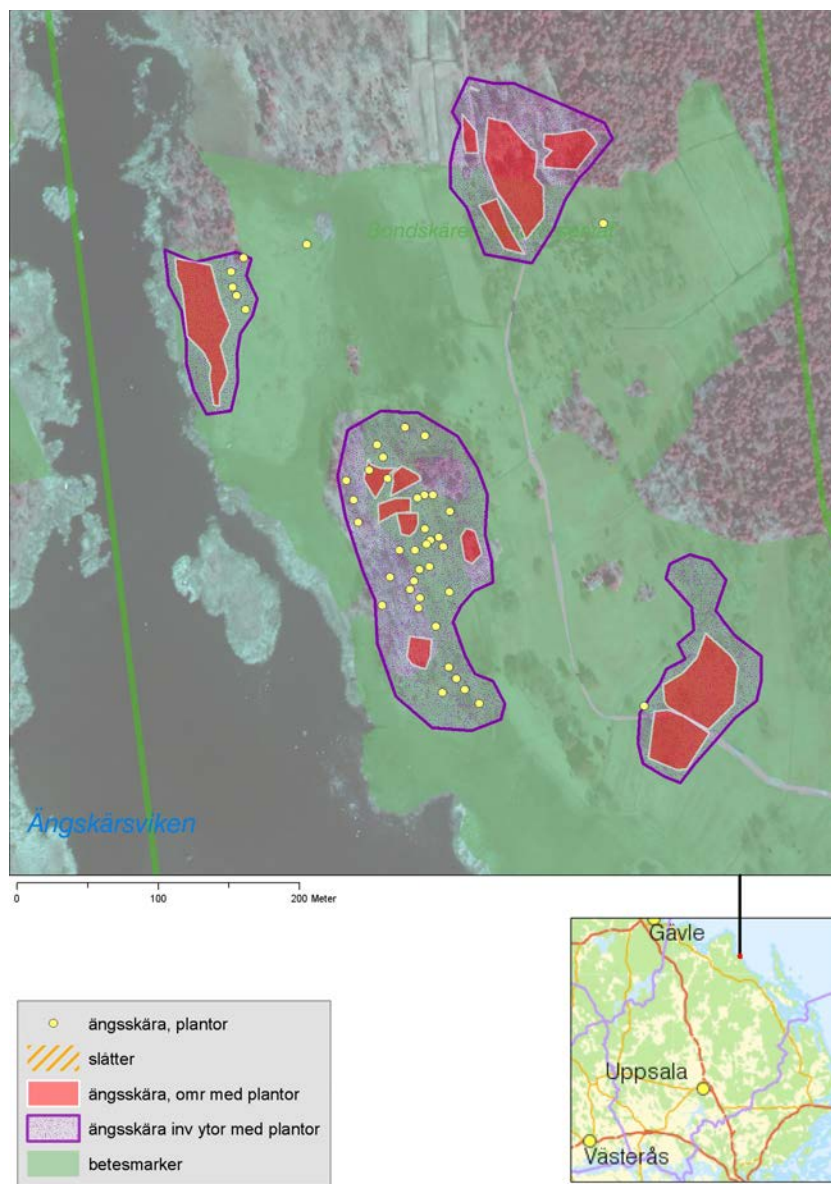
Norra delområdet längs vägen, med gärdesgård

Några partier bör glesas ut för att ängsskärans ska kunna spridas dit.

Uppföljning

Uppföljande inventeringar bör genomföras för att bekräfta att utförda åtgärder har haft önskat resultat. Dessa bör ske med som mest fem års mellanrum. Denna uppföljning bör synkroniseras med reservatets skötselplan.

Figur 47: Karta med inventerade ytor.



BÖLE

Inventering: 2007, 2010
Prioritering: 1
Koordinater: X6708278 Y1616559
Markägare: Privata



Figur 48: Lokalöversikt Böle.

Igenväxande hållmarker med bryn mot åkermark.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Ängsskäreplattmalen påträffades under inventering år 2007. Endast enstaka larver påträffades vilket även var fallet under inventeringen 2010. Ängsskäran för en tynande tillvaro och riskerar att snart dö ut om inga åtgärder utförs. Ett nytt fynd av ängsskära noterades på andra sidan åkermarken på en gammal körväg, samt i dikeskant längs norra landsvägen.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

För att förbättra ängsskärans förutsättningar röjdes aspar, granar samt sly 2008 och 2009.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Röjningsarbetet som gjordes skulle behöva följas upp och eventuellt fortgå. Under en stor ek vid åkerkanten i den sydvästra delen kan en slätterinsats gynna ängsskäran.

Uppföljning

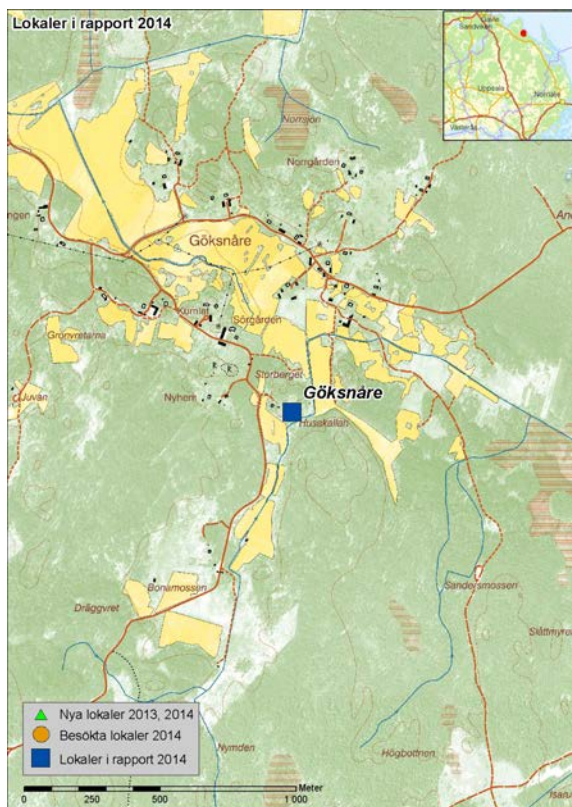
Uppföljande inventering av både ängsskära och larver bör genomföras då populationerna är så små.



Igenväxande hållmarker och bryn.
Foto: Nina Söderström

GÖKSNÅRE

Inventering: 2007, 2010, 2014
Prioritering: 2
Koordinater: X6706045 Y1621794
Markägare: Privata



Figur 50: Lokalöversikt Göksnåre.

Mosaikartade artrika naturbetesmarker som 2008–2009 restaurerades och sedan 2009 betas med nötkreatur. Förutom ängsskära finns blodnäva, spenört, kungsmynta, ängsvädd och slätterfibbla.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Under inventeringen 2007 påträffades endast en larv i de då igenväxta och övergivna naturbetesmarkerna. Drygt ett tiotal larver kunde noteras efter en snabb genomgång 2010.

Vid inventeringen 2007 noterades 50 plantor av ängsskära. Vid inventeringen 2010 noterades drygt 170 blommande exemplar, trots att många plantor var nedbetade och trampade. 2014 hittades ordentligt med ängsskära.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

Avverkning och röjning av lokalen skedde 2008 och 2009. Området har skötts med sent bete sedan det stängslades 2009. En större grupp nötdjur släpps in i området i början på augusti.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Vid inventeringen 2010 noterades att röjningsrester låg kvar över delar av området så djuren inte kom åt att beta. Dessa röjningsrester måste snarast tas bort, helst till en faunadepå då det nu sannolikt har flyttat in mycket insekter i veden. Dessutom var det kraftigt nedtrampat men trots allt dåligt betat på vissa friska ängspartier i den lägre delen av hagen. En förklaring till detta kan vara att ett stort antal tunga köttdjur har ”härjat” runt i hagen, möjligen kan påsläppet också ha varit något för sent.

Uppföljning

Uppföljande inventeringar med några års mellanrum av både växten och fjärilen bör ske för att säkerställa återhämtning av arterna.

Figur 51: Karta med inventerad yta.



Restaurerad mark med kvarliggande rester. Foto: Jan-Olov Björklund

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Slåttermarken

Fortsatt sen slåtter. Tyvärr röjdes en del skogstry och skogsolvon inför säsongen 2010. Däremot hade risiga enbuskar sparats vilka bör röjas bort. Buskage av framförallt skogstry och skogsolvon bör sparas för att bibehålla en mosaikartad struktur med lägvivande miljöer.

Hygget

Ett parti i hagen har redan pekats ut som lämpligt slåtterobjekt. Spar buskage av framförallt skogstry och skogsolvon och släpp upp en del lövträd i hagen.

Norra vägområdet

Fortsatt sen vägslåtter liksom i övriga vägmiljöer av området där även arter som säfferot, rödklint och andra torrängsväxter förekommer.

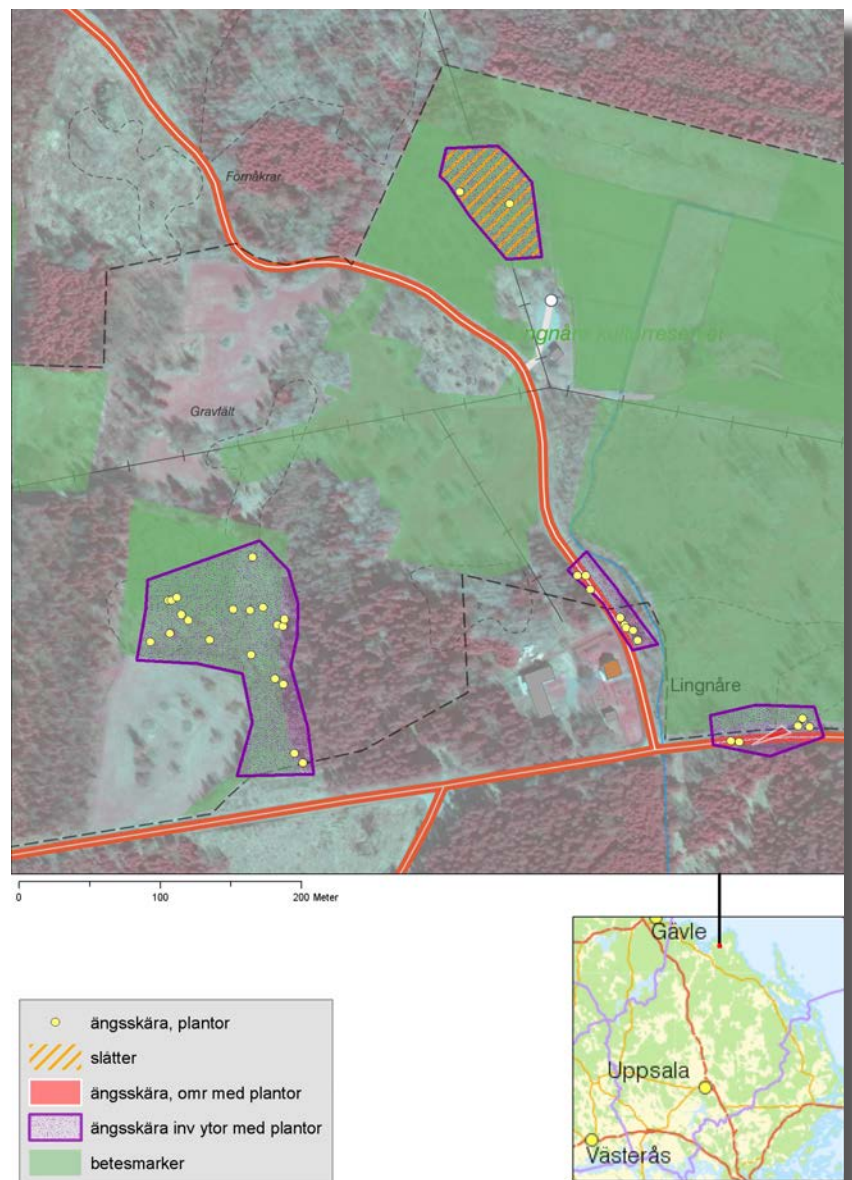
Södra vägområdet

Se ”Norra vägområdet”.

Uppföljning

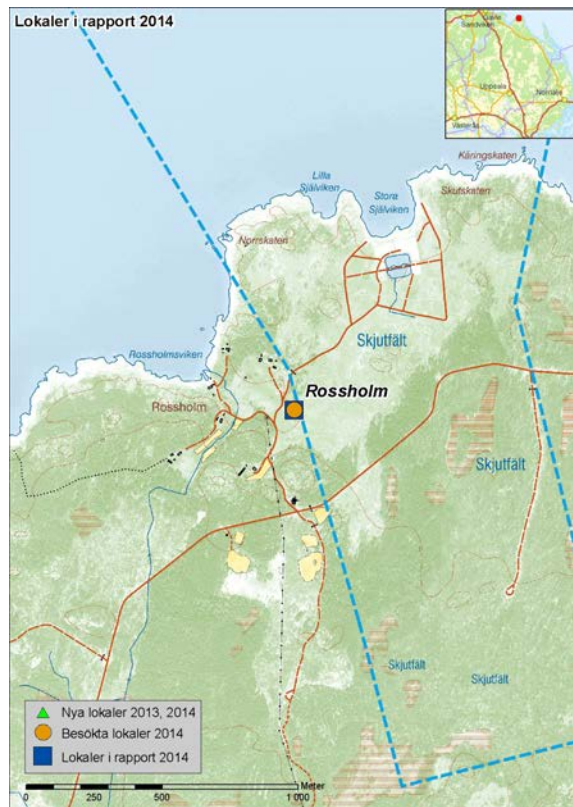
Uppföljande inventeringar behövs samt bevakning av röjningsinsatser. Vid eventuella slåtterarbeten kan ängsskärens status noteras i samband med åtgärderna.

Figur 53: Karta med inventerade ytor.



ROSSHOLM

Inventering:	2007, 2010, 2014
Prioritering:	2
Koordinater:	X6720777 Y1614460
Markägare:	Bergvik Skog öst AB



Figur 54: Lokalöversikt Rossholm.

Artrika igenväxande mosaikartade f.d. betes- och slättermarker med odlingsrösen och stensträngar omväxlande med hällar och ängspartier. Gammal omkullfallen ängslada vittnar att markerna historiskt brukats med slätter. Det finns även partier med gammal hassel.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Ängsskäreplattmalen påträffades 2007 (>20 larver noterades) och hyser 2014 relativt hög populations-täthet. Bland övriga intressanta arter kan noteras 4 arter bastardsvärmare (rödlistade) samt kärrantennmal. Ängsskäran är spridd inom ett större område. Vid inventeringen 2010 noterades knappt 800 blommande plantor. Pga igenväxning på de lägre fuktiga ängsmarkerna har sannolikt växtens status minskat. Under nattlysningen augusti 2014 noterades

fyra fjärilar samt att en stor del av ängsskärans bestånd hade betats ned tidigare under sommaren. Den största skillnaden i ängsskärans täthet syntes vid ”stenröset”, där populationen blivit rejält nedbetad.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

En restaurering av området slutfördes under 2014. Området har röjts och stängslats och betats med nöt från 2014. Kärnområdet betas sent, från augusti.

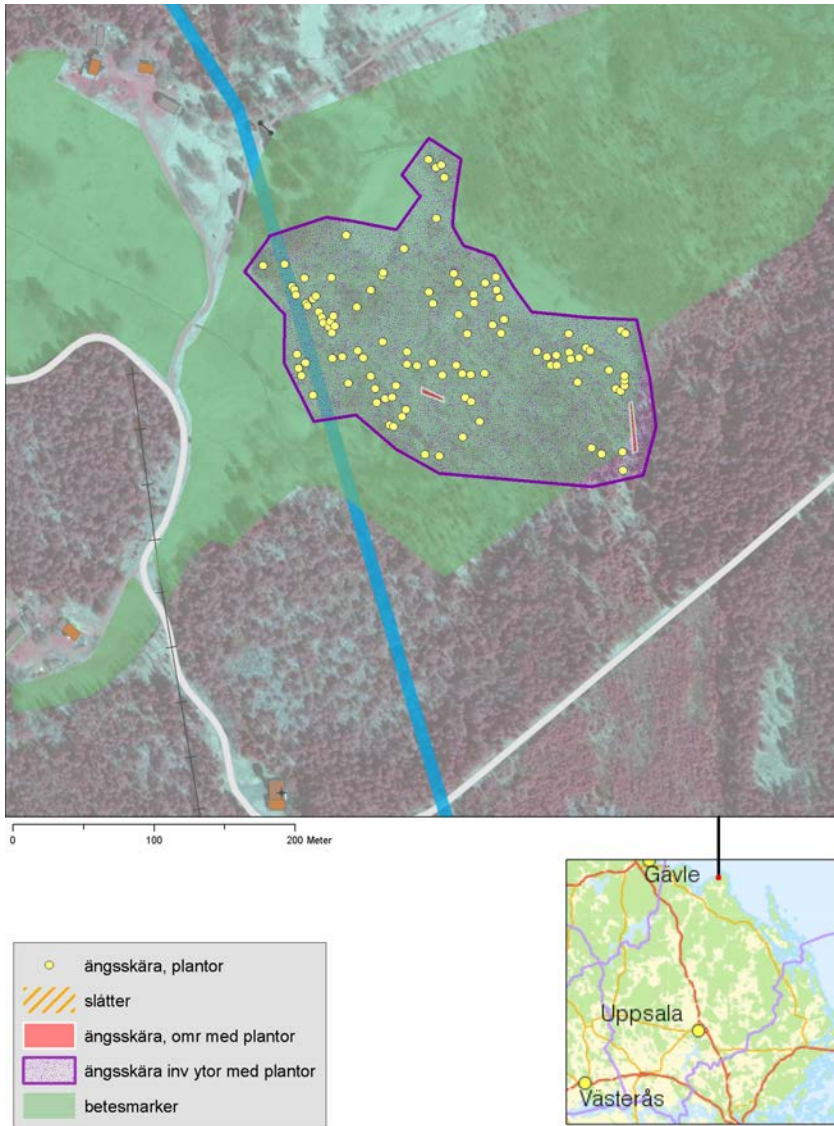
Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Lokalen är viktig som ängsskärelokal. Då den rika ängsfloran på lokalen tidigare hotades att trängas ut är det mycket positivt med restaureringarna och att ha en fortsatt långsiktig hävd såsom den som redan sker. Ur kulturhistorisk synvinkel bör stensträngar och odlingsrösen hållas öppna.

Uppföljning

Upprepade inventeringar behövs samt bevakning av eventuella röjningsinsatser. Då bete införs behöver fjärilen övervakas.

Figur 55: Karta med inventerad yta.

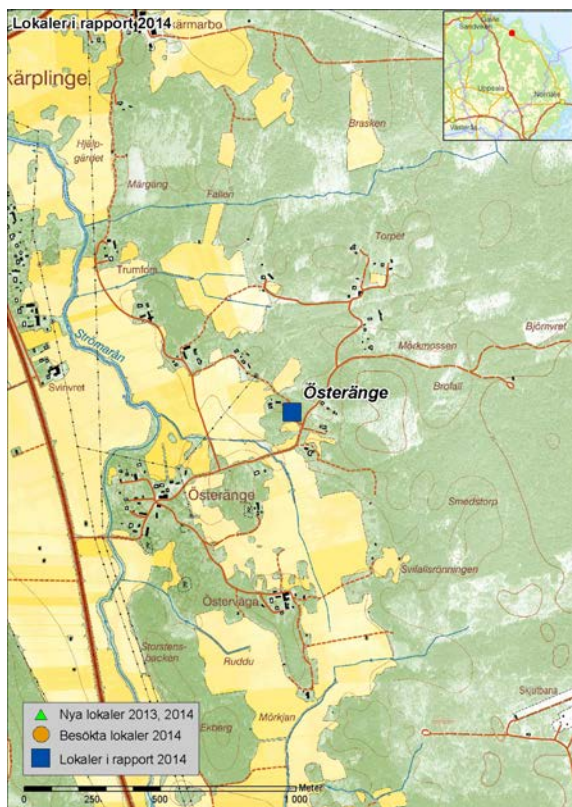


Stensträng i igenväxande odlingslandskap. Foto: Jan-Olov Björklund



ÖSTERÄNGE

Inventering: 2007, 2010
Prioritering: 1
Koordinater: X6706433 Y1608875
Markägare: Privata



Figur 56: Lokalöversikt Österänge.

Lundartat lövskogsparti nära sommarstugor och dansbana.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Enstaka larver av ängsskäreplattmal påträffades under inventering år 2007. Under 2010 var populations-tätheten lika låg. Inom området runt dansbanan noterades varierande mängd ängsskära, rikligt på vissa håll. Sammanlagt noterades över 100 plantor på lokalen. Ett stort bestånd av krissla noterades.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

Röjningsåtgärder har genomförts 2008/2009 men röjningsresterna ligger kvar. Röjningar har skett vid björkpartierna under senare år.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Ytterligare en gallring i västra brynet vid stenrosen skulle behövas. Flera av ytorna är lämpliga för slätter.

Uppföljning

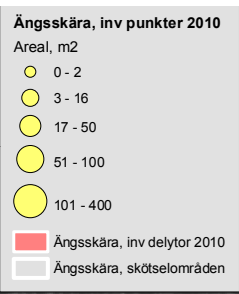
Upprepade inventeringar behövs samt bevakning av röjningsinsatser.

Figur 57: Karta med inventerad yta.

Österänge

Svart text = antal fynd av ängsskära för respektive punkt samt antal fynd av ängsskära för respektive delyta

Vit text = delommamn inom lokalen enligt shapefil Hällnäs skötselområden



Nyrestaurerad miljö där mer gallring behövs. Foto: Nina Söderström

DEGERÄNGEN

Inventering:	2007, 2010, 2014
Prioritering:	2
Koordinater:	X6719051 Y1611722
Markägare:	Privata



Figur 58: Lokalöversikt Degerängen.

Barrskogsdominerat tämligen glest skogsparti som vetter mot åkermarker.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Flera bladruddar med larver påträffades under inventering 2007. År 2010 kunde endast en larv påträffas i den numera skuggiga skogskanten. Ängsskära fanns det 2007 relativt rikligt av men små granar orsakar igenväxning av brynmiljöerna. 2010 kunde cirka fem blommande plantor noteras. 2014 hittades rikligt med ängsskära och flera bladruddar kunde konstateras.

Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

En lätt utglesning av granar godkändes av markägaren, vilket genomfördes hösten/vintern 2010 av Upplandsstiftelsen. Lokalen har repat sig väl, dock mycket spår av vildsvin som bökat upp marken.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Åtgärd som behöver göras om något år är framförallt röjning av ung gran.

Uppföljning

Upprepade inventeringar behövs i nuläget på grund av den låga populationen, samt bevakning av röjningsinsatser för att säkerställa att arterna återhämtar sig. Jordmännen är mager vilket gör att någon risk för konkurrerande växlighet knappast finns.

Figur 59: Karta med inventerad yta.

Degerängen

Svart text = antal fynd av ängsskära för respektive punkt samt antal fynd av ängsskära för respektive delyta

Vit text = delområden inom lokalen enligt shapefil Hällnäs skötselområden

Ängsskära, inv punkter 2010

Areal, m²

- 0 - 2
- 3 - 16
- 17 - 50
- 51 - 100
- 101 - 400

■ Ängsskära, inv delyor 2010

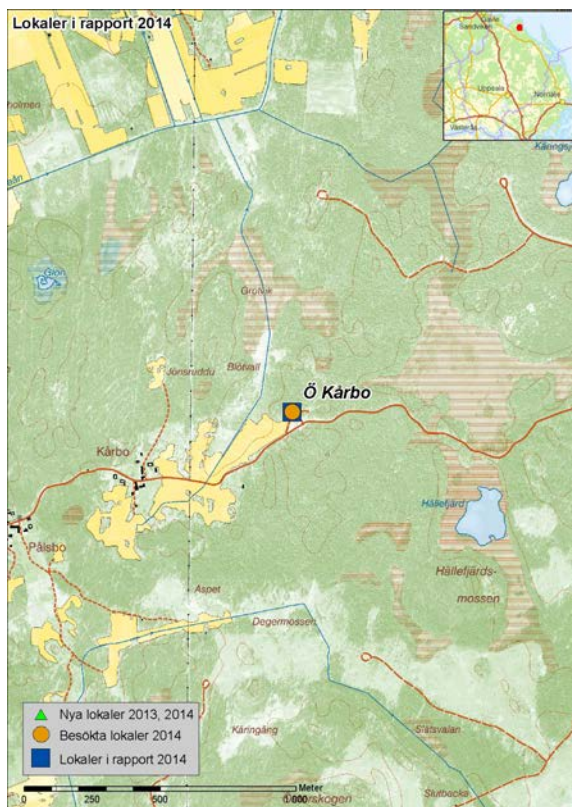
□ Ängsskära, skötselområden



Igenväxande bryn. Foto: Jan-Olov Björklund

Ö KÄRBO

Inventering: 2007, 2010, 2014
Prioritering: 3
Koordinater: X6712470 Y1617229
Markägare: Naturvårdsverket



Figur 60: Lokalöversikt Ö Kärbo.

Igenväxande f.d. skogsbete med hassel- och skogstrybuskage. Ängsskären har kvarstående population i brynmiljöerna.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Ängsskäreplattmalen har ej noterats. Vid inventeringen 2007 noterades cirka 50 blommande plantor av ängsskära i brynen. Arten har nästan halverats till inventeringen 2010, då enbart cirka 30 fynd noterades. Sommaren 2014 kunde cirka 30 exemplar av ängsskäran observeras.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Röjning av brynmiljöer samt ett tiotal meter in i skogen är av vikt. Om ängsskäran stärker sin population finns möjlighet att malen etablerar sig i framtiden.

Uppföljning

Upprepade inventeringar behövs för att säkerställa att ängsskäran återhämtar sig efter genomförda röjningsinsatser.

Figur 61: Karta med inventerad yta.

Ö Kårbo

Svart text = antal fynd av ängsskära
för respektive punkt
samt antal fynd av ängsskära
för respektive delyta

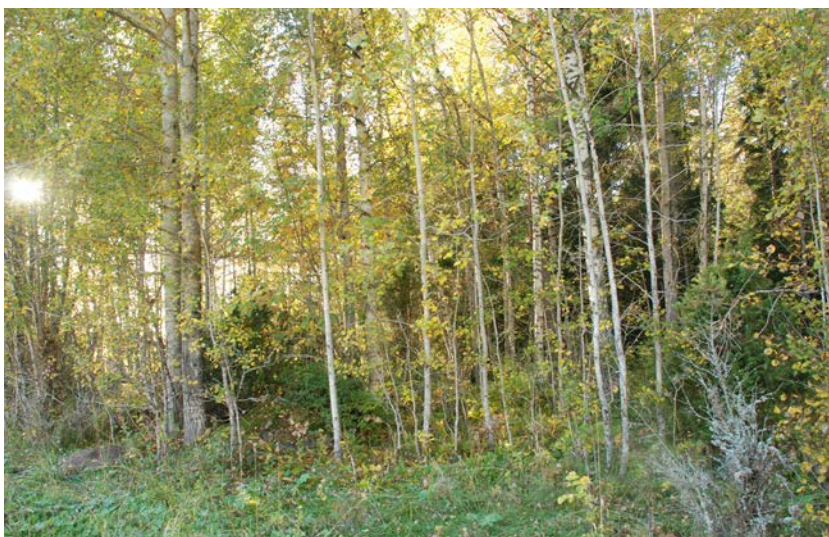
Vit text = delommamn inom lokalen
enligt shapefil Hållnäs skötselområden

Ängsskära, inv punkter 2010

Areal, m²

- 0 - 2
- 3 - 16
- 17 - 50
- 51 - 100
- 101 - 400

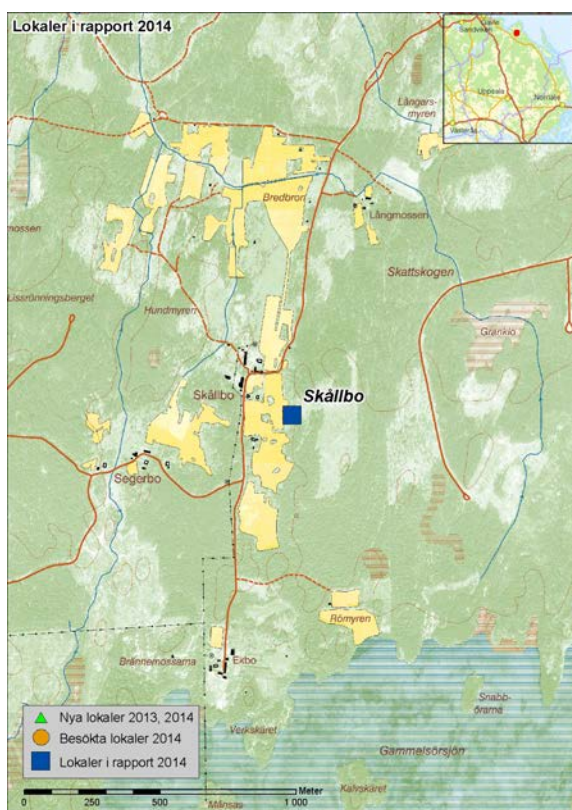
□ Ängsskära, skötselområden



Igenväxande bryn mot skogsbete.
Foto: Nina Söderström

SKÅLLBO

Inventering: 1977, 1999, 2007, 2010
Prioritering: 2
Koordinater: X6710063 Y1614044
Markägare: Privata



Figur 62: Lokalöversikt Skållbo.

Nyligen utglesade brynmiljöer av trivial lövskog med barrinslag. Flera av fyndplatserna av ängsskära har rikligt med slätterväxter såsom brudbröd och blodnäva. Vid några platser fanns även grova aspar.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Både 1999 och 2010 gjordes eftersökningar vid och runt gårdens närmiljö men inga fynd har gjordes. År 1999 inventerades ängsskära även norr om gården utan resultat. Ängsskäreplattmalen har inte påträffats hittills men kan sannolikt finnas på lokalen med tanke på rikliga fynd av ängsskära och lämpliga miljöer.

Ängsskäran är känd på lokalen sedan 1977 (inventeringen för Upplands Flora, Lena Jonsell). 2007 inventerades arten utan fynd men fanns viss osäkerhet om de exakta växtplatsernas läge. Vid invente-

ringen 2010 noterades knappt 50 blommande plantor längs brynmiljöerna mot åkermark samt betesmark.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

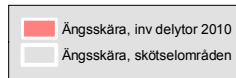
Med små insatser i form av röjningar av gran kan ängsskärans status förbättras starkt och med efterföljande sent bete eller slätter kan man få en bra långsiktig lösning på några av fyndplatserna.

Uppföljning

Arterna bör inventeras med några års mellanrum för att undersöka lokalens nuvarande status.

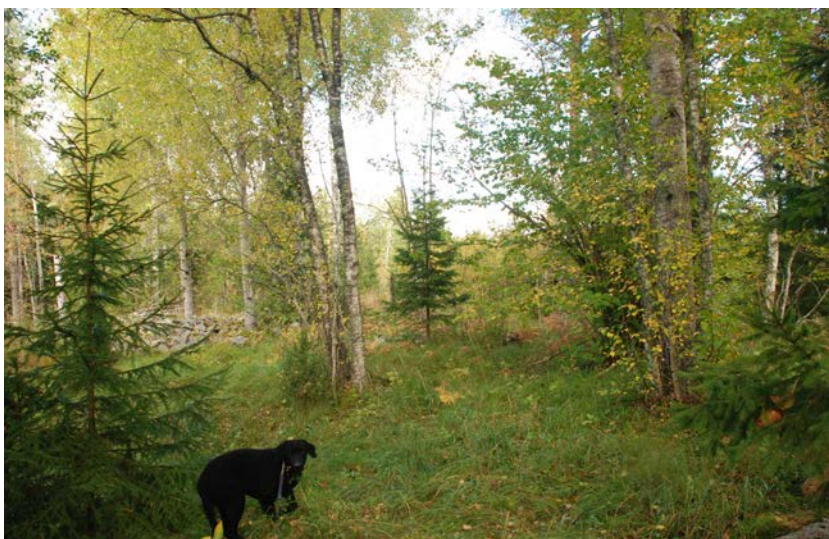
Figur 63: Karta med inventerad yta.

S om Skällbo



Svart text = antal fynd av ängsskära för respektive punkt samt antal fynd av ängsskära för respektive delyta

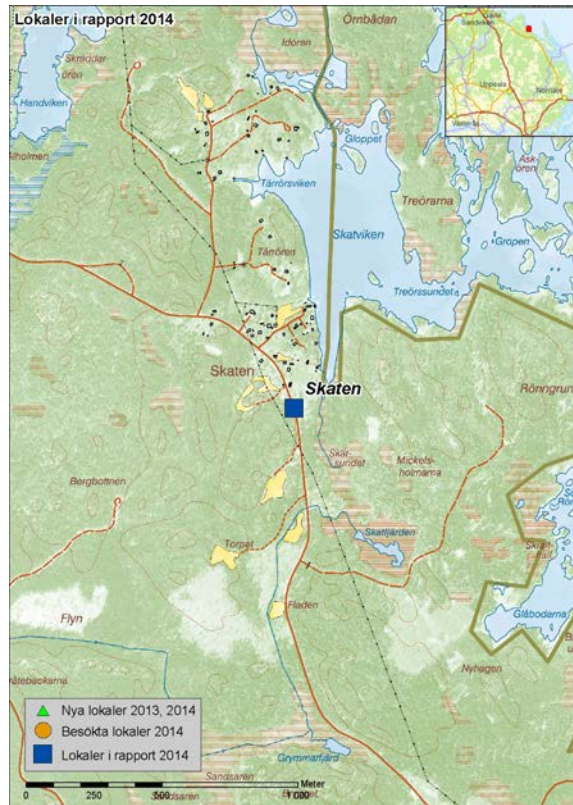
Vit text = delomnamn inom lokalen enligt shapefil Hältnäs skötselområden



Igenväxande brynmiljö.
Foto: Nina Söderström

SKATEN

Inventering: 2007, 2010
Prioritering: 3
Koordinater: X6706479 Y1625335
Markägare: Privata



Figur 64: Lokalöversikt Skaten.

Nyrestaurerade betesmarker mot havsvik. Vid inventeringen 2010 uppmärksammades hårt betade miljöer. Krissla, rödklint, klasefibbla, kungsmynna, ängsruta och slätterfibbla noterades 2007.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Ängsskäreplattmalen har inte noterats. Vid inventeringen 2010 noterades knappt tio blommande plantor av ängsskära, att jämföra med 2007 då cirka 50 blommande plantor noterades. I nuläget är alla plantor i det kraftiga betet borta, och de kvarvarande plantorna växer i vägkanterna.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Med dagens hårda betetryck har ängsskäran en tynande tillvaro. Den lilla spillra av ängsskära som finns kvar gör det omöjligt för ängsskäreplattmalen att upprätthålla en population på lokalen.

Uppföljning

Ingen uppföljning behövs.

Figur 65: Karta med inventerad yta.

Skaten

Svart text = antal fynd av ängsskära för respektive punkt samt antal fynd av ängsskära för respektive delyta

Vit text = delområden inom lokalen enligt shapefil Hällnäs skötselområden

Ängsskära, inv punkter 2010

Areal, m²

- 0 - 2
- 3 - 16
- 17 - 50
- 51 - 100
- 101 - 400

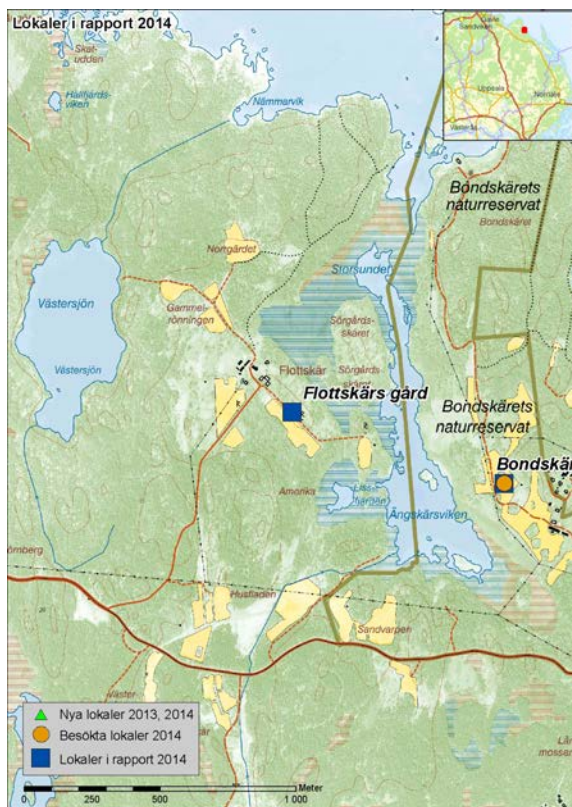
□ Ängsskära, skötselområden



Starkt fårbetad hage samt väggkant.
Foto: Nina Söderström

FLOTTSKÄRS GÅRD

Inventering:	2007, 2010, 2013, 2014
Prioritering:	2
Koordinater:	X6709781 Y1622858
Markägare:	Flottskärs familjeförening



Figur 66: Lokalöversikt Flottskärs gård.

Nyrestaurerade betesmarker som betas av nötdjur sedan 2011. Parkliknande miljö kring den stora gården, med flertalet gamla ekar och andra stora lövträd. Nära till Bondskäret och därmed dess starka ängsskärapopulation.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Två larver av ängsskäreplattmalen påträffades 2013. Ängsskäran har fläckvis tämligen riklig förekomst (cirka 100 blommande plantor noterades) i öppna partier utmed vägen som går till lusthuset mot Storsundet. Den pågående igenväxningen bidrar med säkerhet att växten snabbt kommer att minska. När lokalen besöktes 2014 var den väldigt nedbetad.

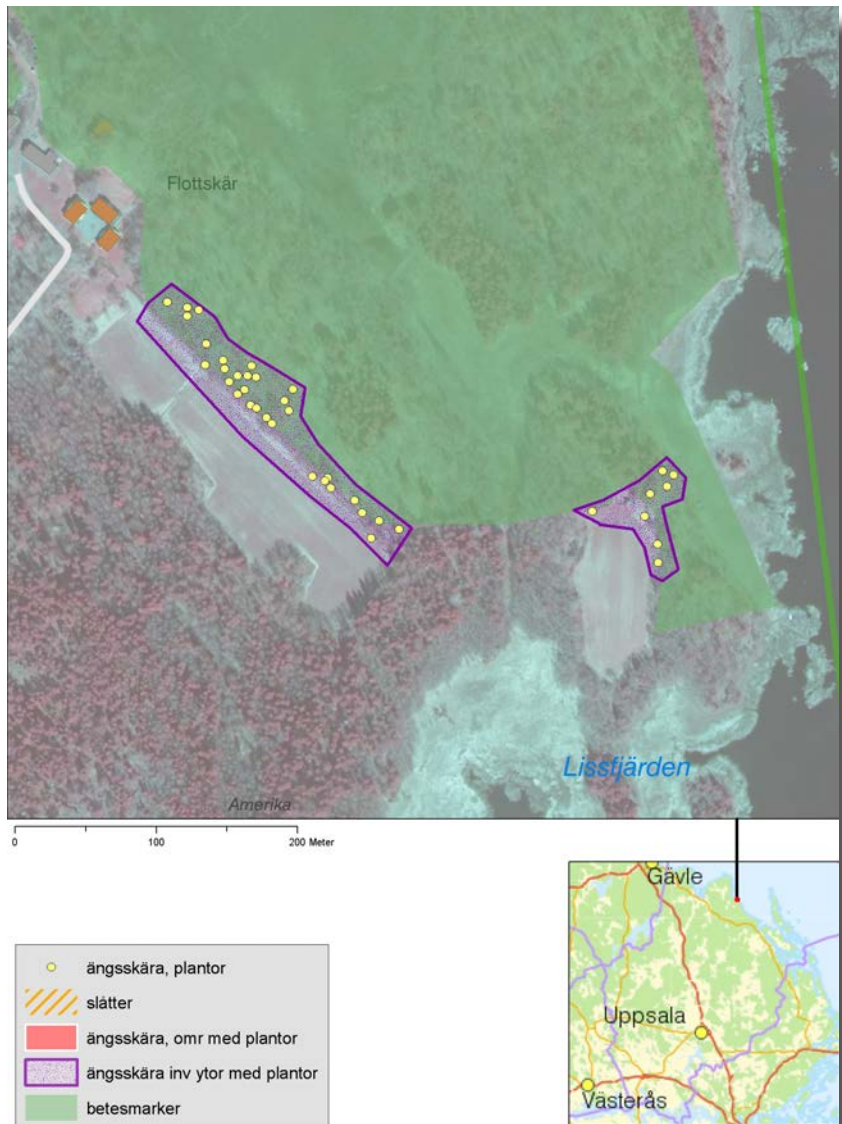
Utförda åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal

Området har restaurerats och stängslats och betas sedan 2011. Sent bete med nötdjur sker fr o m augusti.

Uppföljning

Uppföljande inventeringar och restaureringsåtgärder bör göras. Betet bör följas upp för att se så att ängsskäran gynnas.

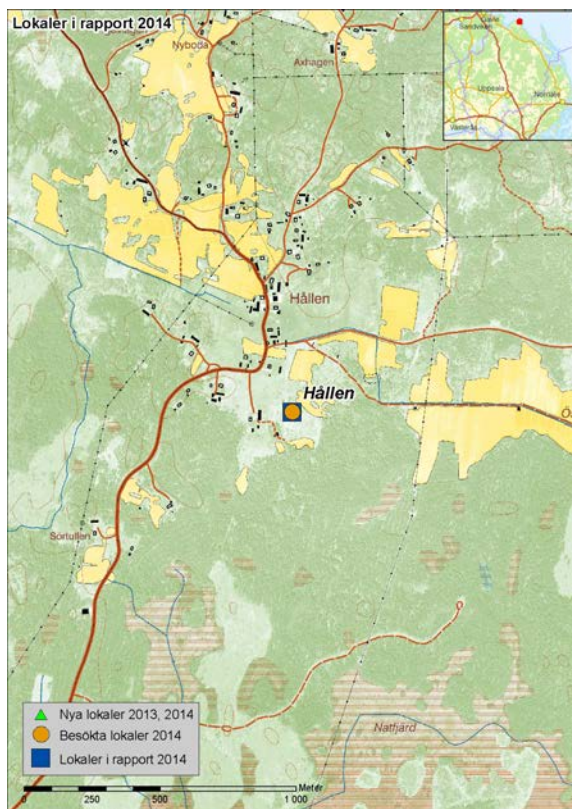
Figur 67: Karta med inventerad yta.



Övergiven betesmark med kvarstående ängsskära. Foto: Jan-Olov Björklund

HÅLLEN

Inventering:	2007, 2010, 2014
Prioritering:	3
Koordinater:	X6719197 Y1617663
Markägare:	Privata



Figur 68: Lokalöversikt Hållen.

2007 påträffades ängsskära och säf-ferot på de då igenväxande betesmarkerna i kanter mot odlingsrösen. Markerna restaurerades och betades med får då. Stora delar av området visade tecken på mycket lågt betestryck, fåren verkade föredra de gamla åkermarkerna och inte de områden där ängsskärans 2007 förekom rikligt. Marken betas ej sedan ca 2012. Gården tycktes under besök 2014 vara övergiven.

Förekomst av ängsskära och ängsskäreplattmal

Ängsskäreplattmalen har aldrig noterats. Vid inventeringen 2007 noterades 50 plantor av ängsskära, under inventeringen 2010 finns enbart en tiondel kvar bland älgräs och berggrör. 2014 kunde det konstateras att det var ordentligt uppvuxet på platsen och få exemplar av ängsskära kunde hittas.

Föreslagna åtgärder för att öka populationen av ängsskäreplattmal 2015–2019

Riktat bete i olika fällor alternativt slåtter bör genomföras, annars riskerar ängsskärans att försvinna helt inom ett par år.

Uppföljning

Uppföljande inventeringar behövs för att säkerställa att inte ängsskärans försvinner.

Figur 69: Karta med inventerad yta.

Hällen

Svart text = antal fynd av ängsskära
för respektive punkt
samt antal fynd av ängsskära
för respektive delyta

Vit text = delområden inom lokalen
enligt shapefil Hällnäs skötselområden

Ängsskära, inv punkter 2010

Areal, m²

- 0 - 2
- 3 - 16
- 17 - 50
- 51 - 100
- 101 - 400

□ Ängsskära, skötselområden



Allt för svagt betad fårhage.
Foto: Jan-Olov Björklund

Referenser

- ArtDatabanken 2011-09-15. Faktablad *Serratula tinctoria* - ängsskära. Förf. Kjell-Arne Olsson.
- Bengtsson. N. 2013. Rapport från röjning av lokaler för ängsskäreplattmal 21/11-2013. Opublicerad rapport.
- Björklund. J-O., Frycklund. I., Pernler. H. 2008. Inventering av Ängsskäreplattmal *Agnopterix bipunctosa* i Uppsala län 2006-2007. Opublicerad rapport.
- Björklund. J-O., Söderström. N. 2010. Skötsel förslag för lokaler med ängsskära i Tierps kommun. Opublicerad rapport.
- Eriksson. P., Hermansson. F., Bengtsson. N., Björklund. J-O. 2009. Ängsskäreplattmal Heby och Tierps kommuner. Opublicerad rapport.
- Eriksson. P. 2013. Inventering och åtgärder för ängsskäreplattmal *Agnopterix bipunctosa* på några lokaler i Uppsala län. Opublicerad rapport.
- Eriksson. P. 2013. Inventering av ängsskära *Serratula tinctoria* och ängsvädd *Succisa pratensis* i Järlåstrakten år 2013. Opublicerad rapport.
- Eriksson. P. 2013. ÅGP ängsskäreplattmal. Opublicerad rapport.
- Söderströms Natur- och Kulturvårdstjänst. Skötsel förslag för lokaler med ängsskära i Vittinge/Inglesbo. 2011. Opublicerad rapport.
- Ryrholm. N, Björklund J-O, Frycklund I. 1999. Fjärilsinventering på kulturmarker längs med Roslagskusten 1996–97, Upplandsstiftelsens stensil nr 15 1999.

Bilaga 1

LISTA ÖVER LOKALERNAS PRIORITET FÖR ÅTGÄRDER 2015–2020

Mål

Långsiktigt livskraftiga populationer av ängsskäreplattmal.

Prioritet 1

Hög prioritet för åtgärder eller att följa upp plattmalpopulationen. Annars risk för utdöd av populationen på lokalen.

Prioritet 2

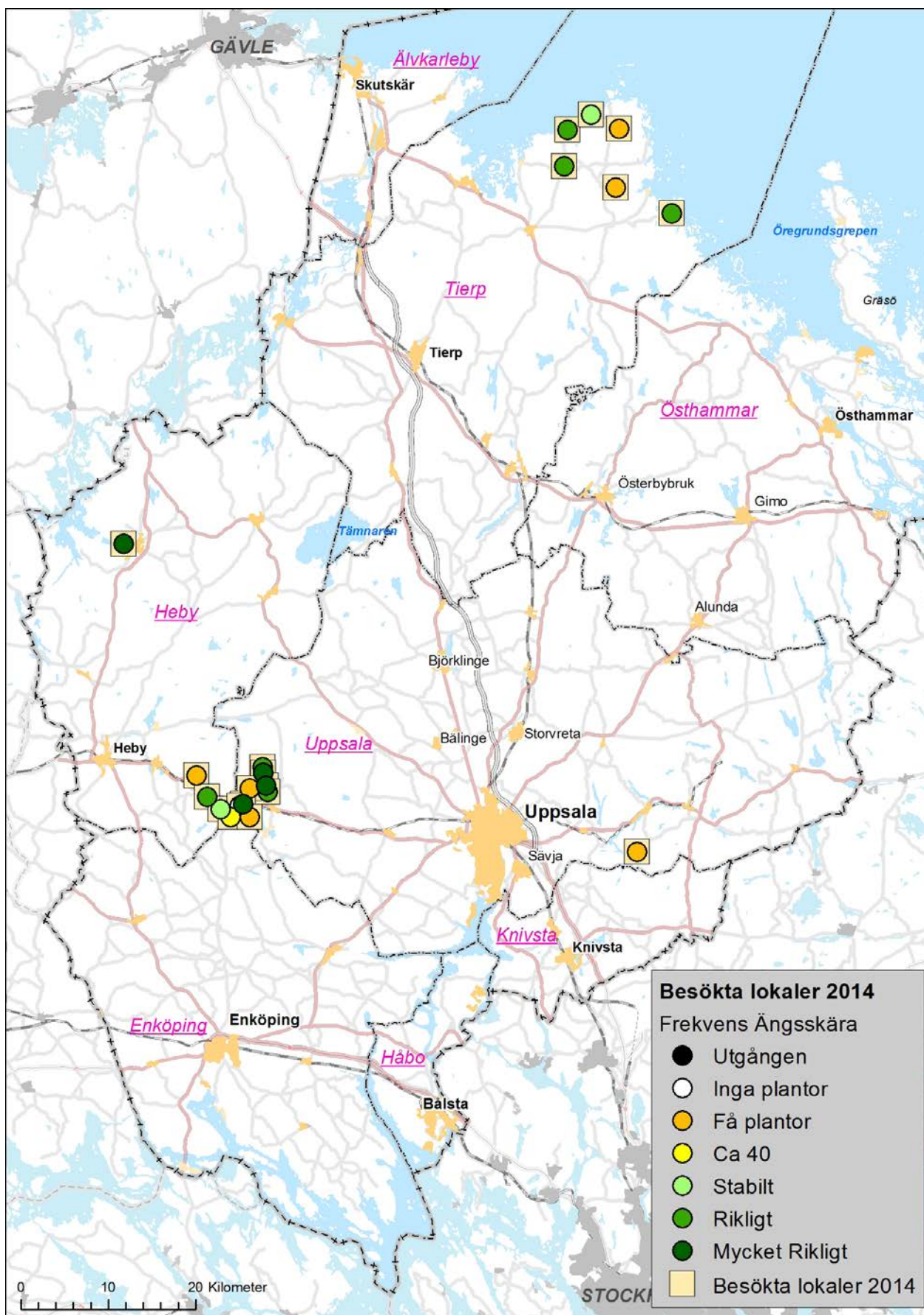
Medelhög prioritet för åtgärder, eller behov av uppföljning från tidigare åtgärder, eller fortsatta åtgärder krävs för att arten ska kunna uppnå en långsiktigt stabil population.

Prioritet 3

Lägre prioritet för åtgärder. Antingen bedöms populationen stabil utan ytterligare åtgärder, eller så är det osäkert om plattmalen finns på lokalen. Dessa lokaler kan komma att öka i prioritet efter kommande inventeringar.

Lokal	Prio	Åtgärd
Tenabadet	1	Fortsatt slåtter o röjning samt återskapande av ytterligare ängsmark.
Friberga	1	Markägarkontakt o röjning, eventuellt erbjuda avtal.
Vittinge	1	Återuppta slåtter, erbjuda avtal till markägare, utreda angränsande marker.
Tjälbo	1	Fortsatt slåtter o avverkning/röjning, erbjuda avtal till markägare.
Berg	1	Markägarkontakt. Se över skötsel av hagmark samt vägkanter.
Kallås	2	Inventering för att få nuvarande status.
Homrom	3	Fastställa lokalens status.
Högbo	1	Kontakt med markägare och ledningsägare. Erbjuda avtal till markägare.
Kryssbo	3	Fastställa lokalens status.
Lunda	1	Kontakt med markägare och erbjuda avtal.
Norr Risberga	3	Fastställa lokalens status.
Nordmyran i Tärnsjö	1	Markägarkontakt, utred skötselbehov och eventuellt erbjuda avtal.
SO Bredsjön	2	Kontakt med ledningsägare.
ONO Bredsjön	2	Kontakt med ledningsägare.
Mellantorp	2	Ändra fällindelning (flyttbart stängsel). Överväg ny utplantering.
Jonsund	3	Uppföljning av nuvarande status.
Siggefora ledningsgata	2	Fortsatt uppföljning av arten.
Kallrigafjärden	2	Fortsatt åtgärder för att gynna ängsskära, stort område, ev. utplantering av plattmalen.
Bondskäret	2	Uppföljning av om utförda åtgärder har gynnat fjärilen. Ev. kompletterande åtgärder krävs.
Böle	1	Uppföljning av tidigare röjningar, och fjärilens status.
Göksnäre	2	Uppföljning av åtgärder och betets effekt, uppföljning fjärl och lokalens status.
Lingnäre	2	Fortsatta åtgärder och uppföljning av hur fjärilen svarar på skötseln.
Rossholm	2	Fortsatta åtgärder och uppföljning av hur fjärilen svarar på åtgärder och skötseln.
Österänge	1	Uppföljning av röjningsåtgärder och hur fjärilen svarat, utredning skötsel.
Degerängen	2	Ytterligare röjning krävs.
Ö Kårbo	3	Röjning. Ingen fjärl har noterats här.
Skällbo	2	Mindre röjningar, ytterligare eftersök av fjärilen i området.
Skaten	3	Ingen fjärl har noterats här.
Flottskärs gård	2	Uppföljning av hur fjärilen svarar på restaurering och bete. Ev. anpassning av skötsel.
Hällen	3	Anpassning av skötseln. Ingen fjärl har noterats här.

LOKALÖVERSIKT BESÖKTA LOKALER 2014 OCH ÄNGSSKÄRANS STATUS



ÖVERSIKTSTABELL

Lokal (A-Ö)	Markägare	Tidigare känd/okänd lokal	Senaste fynd (fjäril)	Första fynd (fjäril)	Senast besökt	Mängd ängsskära (2014)	Antal ä.plattmal (2014)
Berg	Privata	Okänd	2014	2014	2014	Mycket Rikligt	>10
Bondskäret	Privata	Känd	2014	2001	2014	Rikligt	flera
Böle	Privata	Känd	2010	2007	2010		
Degerängen	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	flera
Flottskärs gård	Flottskärs familjeförening	Känd	2013		2013		
Friberga	Torstuna Häradsallmänning	Okänd	2014	2014	2014	Ca 40	1
Göksnåre	Privata	Känd	2010	2007	2014		
Homrom	Privata	Okänd	-	-	2014	Inga plantor	0
Hållen	Privata	Känd	-		2014	Få plantor	0
Högbo	Privata	Okänd	2014	2014	2014	Rikligt	>10
Jonsund	Privata	Känd	2006-2007	1991	2006-2007		
Kallrigafjärden, alla dellokaler	Svea skog. Bergvik skog, privat	Känd			2010		
Kallås	Privata	Känd	2009	1991	2014		
Kryssbo	Privata	Okänd	-	-	2014	Få plantor	0
Lingnåre	Upplandsstiftelsen och privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	mycket
Lunda	Privata	Okänd	2014	2014	2014	Mycket Rikligt	>10
Mellantorp	Holmens bruk	Känd	2012	~1990	2014	Få plantor	0
Nordmyran i Tärnsjö	Förvaltas av Uppsala stift	Okänd	2014	2014	2014	Mycket Rikligt	>10
Norr Risbergsbo	Privata	Okänd	-	-	2014	Få plantor	0
ONO Bredsjö	Privata	Okänd	2014	2014	2014	Mycket Rikligt	7
Rossholm	Bergvik Skog	Känd	2014	2007	2014	Stabilt	flera
Siggefora kraftledning	Privata	Känd	2010	1991	2014	Rikligt	
Skaten	Privata	Känd	-		2010		
Skållbo	Privata	Känd	-		2010		
SO Bredsjö	Privata	Okänd	2014	2014	2014	Rikligt	4
Tenabadet	Uppsala Akademiförvaltning	Känd	2014	2007	2014	Stabilt	4

Lokal (A-Ö)	Markägare	Tidigare känd/okänd lokal	Senaste fynd (fjäril)	Första fynd (fjäril)	Senast besökt	Mängd ängsskära (2014)	Antal ä.plattmal (2014)
Tjälbo Ingesbo 1	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	>10
Tjälbo Ingesbo 2a	Privata	Känd			2014	Utgången	0
Tjälbo Ingesbo 2b	Privata	Känd			2014	Utgången	0
Tjälbo Ingesbo 3	Privata	Känd		2007	2014	Få plantor	0
Tjälbo Ingesbo 4	Privata	Känd			2014	Utgången	0
Tjälbo Ingesbo 5a	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	>10
Tjälbo Ingesbo 5b	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	>10
Tjälbo Ingesbo 5c	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	>10
Tjälbo Ingesbo 6a	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	1
Tjälbo Ingesbo 6b	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	4
Tjälbo Ingesbo 6c	Privata	Känd	2014	2007	2014	Få plantor	1
Tjälbo Ingesbo 6d	Privata	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	>10
Tjälbo Ingesbo 6e	Privata	Känd	2014	2007	2014	Få plantor	1
Vittinge	Anders Wall, Domarbo skog AB	Känd	2014	2007	2014	Rikligt	>10
Ö Kårbo	Naturvårdsverket	Känd	-		2014	Få plantor	0



Arbetet med ängsskäreplattmal har främst bedrivits under åren 2006–2014 i Uppsala län. I denna rapport sammanställs arbetet med inventeringar och skötselåtgärder för ängsskäreplattmal och dess värdväxt ängsskära.

Syftet med rapporten är ge en samlad överblick av de åtgärder som utförts till och med 2014, då tidigare rapporter utgjort inventeringsrapporter eller årsredovisningar av specifika åtgärder.

Större delen av arbetet med inventeringar, sköselförslag och åtgärder har utförts av Upplandsstiftelsen på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län inom Åtgärdsprogrammet för hotade arter. Arbetet har finansierats av Upplandsstiftelsen, Världsnaturfonden WWF, samt av Naturvårdsverkets åtgärdsprogramsmedel.